

Vilma Määttänen

LIIKKUVA LINNA

Kuva: Vilma Määttänen

Kuvataiteen maisterin opinnäyte, maalauksen opetusalue 2019
Palautuspäivä 6.8.2019

Tiivistelmä

Kuvataiteen maisterin opinnäytteeni kirjallinen osa koostuu keväällä 2019 pitämieni kahden näyttelykokonaisuuden dokumentaatiosta sekä niissä esittämieni aihepiirien pohdinnasta.

Näyttelyt koostuivat useista teoksista sisältäen itse tekemilläni pigmenteillä maalattuja maalauksia, videoteoksia, tilaan installoituja esineitä kuten huonekaluja, keskustelutilaisuuden, sekä *Vaunu* -veistoksen kasveineen.

Elän perheeni kanssa itse luodussa rakennelmassa, joka on muuntunut ja kehittynyt improvisoiden, kulloistenkin tarpeiden mukaan eikä toteuta mitään valmiita kaavoja tai määräyksiä. Tämä rakennelma, *Liikkuva Linna* on paitsi koti, myös veistos. *Liikkuva Linna* ja siinä eläminen on taideteko ja taideteos itsessään, mutta sillä on myös yhteiskunnallinen ulottuvuus. Pohdinkin opinnäytteessäni improvisaation ja kokonaisvaltaisen paikassa olemisen suhdetta säädöksiin, sekä kehon suhdetta maalaukseen ja ympäristöön sekä vuodenviertoon ja luontoon.

Määrittelen taiteilijuuttani ja suhdettani maalaukseen niin asumismuodon ja elämäntavan, kuin materiaalivalintojen ja pigmenttien valmistuksenkin kautta. Viljelen värikasveja ja kerään aineksia teoksiini luonnosta. Avaan *Liikkuvan Linnan*, yhteisöllisen veistoksen syntyprosessia ja nykytilannetta suhteessa rakentamisen säädöksiin Suomessa, sekä muihin nykytaiteen ilmiöihin.

Taiteellisen työn ohjaaja Alma Heikkilä
Kirjallisen työn ohjaaja Melina Voipio
Tarkastajat Taru Elfving ja Markus Tuormaa

Vilma Määttänen
Puujärventie 96
09120 Karjalohja

vilmaelina@gmail.com

www.vilmamaattanen.com

Liikkuva Linna

Työn sivumäärä: 63

Kuvataiteen maisterin opinnäytetyö

Maalauksen opetusalue

Avainsanat: Pigmentit, yhteisöllisyys, byrokratia, maalaustaide, yhteiskunnallinen veistos, rakentaminen

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	3
2. LIIKKUVA LINNA.....	5
Vuodenkierto ja värit.....	5
Värikasvien viljelyä ja pigmentin valmistusprosesseja Vaunumäellä 2017 – 2018.	8
Morsinko.....	8
Isosamettikukka.....	12
Muita pigmenttejä ja kokeiluja.....	14
3. TAITEELLISEN OPINNÄYTTEEN ENSIMMÄINEN OSA	
<i>Liikkuva Linna</i>	15
<i>Taimia</i>	19
<i>Kevät 1 ja 2</i>	21
<i>Kesä</i>	22
<i>Syksy</i>	23
<i>Valvontakamera</i>	24
<i>Ulos 1 ja 2</i>	25
<i>Keskustelutilaisuus</i>	26
<i>Tää ei hyvältä näytä</i>	28
<i>Koti</i>	30
<i>Mintut ja kurpitsat</i>	32
<i>Sisällä 1,2 ja 3</i>	33
<i>Näyttelyprosessista</i>	37
4. BYROKRATIASTA.....	38
5. KOHTI TAITEELLISEN OPINNÄYTTEEN TOISTA OSAA.....	41
6. TAITEELLISEN OPINNÄYTTEEN TOINEN OSA	
Kuvan Kevät 2019.....	45
<i>Vaunu ja lupa-asiakirjat</i>	46
<i>Parranajo</i>	48
<i>Huhtikuu</i>	50
7. RAKENTAMISESTA.....	52
8. MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN.....	60
9. POHDINTAA LOPUKSI.....	61
10. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS.....	63

JOHDANTO

Kuvataiteen maisterin opinnäytteeni on kokonaisuus, jonka osa-alueita ovat asuminen ja vuorovaikutus ympäristön kanssa, rakentamisen säädökset, romuttuvassa maailmassa toimiminen ihmisenä ja teoksissa käyttämäni, itse kasvattamieni ja keräämieni kasvien työstäminen pigmentiksi.

Opinnäytteessäni tulen esitelleeksi vaihtoehtoista elämäntapaa, mutta en kuitenkaan etsi toimivinta ratkaisua tämän hetken ongelmiin kuten ympäristökriisiin, vaan pikemminkin haluan tuoda esille käytännön elämään liittyvän, suoran tekemisen ja tutkimisen sekä käytännön kokeilemisen kautta syntyvän tavan olla olemassa vallitsevien ongelmien, kuten vaikkapa ilmastonmuutoksen keskellä. Meidän tapamme on yksi monista vaihtoehtoisista tavoista ja muotoutuu paljolti hyvin käytännönläheisessä vuorovaikutuksessa ympäröivän luonnon, kuten esimerkiksi sääolosuhteiden mukaan. Myös ilossa olemisella on tässä oleellinen merkitys.

Lopputyön ensimmäinen taiteellinen osa oli nähtävillä Project Roomissa Lönnrotinkadulla Helsingissä 15.2.–3.3.2019 Tuuli Kerättären kanssa esillä olleessa yhteisnäyttelyssä nimeltään *Liikkuva Linna ja Valekuun Reitti*.

Liikkuva Linna on yhteiskunnallinen veistos, jota esittelin videoteoksen, keskustelutilaisuuden ja maalausten muodossa. *Liikkuva Linna* oli esillä Project Roomin etutilassa ja mustassa huoneessa. Näyttelytilan takaosassa olleessa näyttelyssä *Valekuun Reitti* oli nähtävillä Tuuli Kerättären maalauksia. Näyttelyn aikana järjestin keskustelutilaisuuden, joka toistettiin äänitteenä galleriatilassa näyttelyn loppuun saakka.

Taiteellisen opinnäytteeni toinen osa oli esillä Kuvataideakatemian maisterinäyttelyssä Kuvan Keväässä Exhibition Laboratoryn lisätilassa Merimiehenkadulla Helsingissä, 4.5.–2.6.2019. Siellä minulla oli esillä yksi veistos, yksi maalaus, videoteos sekä kopiopaperille printattuja lupa-asiakirjoja. Temaattisesti tämä teoskokonaisuus käsitteli myös *Liikkuvaa Linnaa* ja sen olemassaoloa.

Taiteellisen opinnäytteeni kirjallinen osa koostuu taiteellisten osioiden dokumentaatiosta sekä pohdinnasta ja kontekstin etsimisestä esitettyjen aihepiirien ympäriltä.

Liikkuva Linna on rakennelma, jonka olemassaolon kautta olen myös ajautunut kosketuksiin rakentamisen säädösten kanssa.

Opinnäytteessäni käsittelenkin myös säädösten vaikutusta paikassa olemiseen ja suoraan toimintaan. Nykystandardien mukaista vaativammassa, yksinkertaisissa ja osin omavaraisuuteen perustuvissa olosuhteissa eläminen ja työskentely on joskus haastavaa ja vaatii toistuvaa motivaation löytämistä ja tunteiden käsittelyä. Samalla paikkaan sitoutuminen tuo kuitenkin motivaatiota jatkaa haasteista huolimatta, oli kyse sitten sääolosuhteiden huomioimisesta tai uusien rakenteiden luomisesta. Suuri osa työstäni liittyy arjen tapahtumiin, lasten ja eläinten kanssa olemiseen, erilaisten käytännön tarpeiden huomioimiseen ja vuorovaikutussuhteisiin.

Kuvataiteen maisterin opinnäytteeni muodostaa jatkumon kandidaatin opinnäytteen kanssa (2017). Kandidaatin opinnäytteessäni valmistin värejä pellavasta ja pohdin perheen arjen ylläpidon ja taiteen yhteyttä mm. Mierle Laderman Ukelesin *Manifesto For Maintenance art 1969!* -kautta.

Vilma Määttänen: *Asumus*. Solvik, Sweden 2007. Kuva: tekijä

Vuonna 2007 rakensin löydetyistä materiaalista itselleni asumuksen tarkoitukseni tutkia suoraa tekemistä ilman suunnitelmia, piirustuksia, rahaa tai koulutusta.

Vuonna 2009 aloitin kumppanini PerViktor Hjalmarssonin kanssa vaunun rakentamisen. Se on edelleen osa rakennelmaa, jota kutsumme *Liikkuvaksi Linnaksi*. Ajatuksemme pyörien päälle rakentamisesta alkoi halusta luoda jotakin, mikä olisi muutoksessa niin sijaintinsa kuin rakenteensakin puolesta. Vuodesta 2009 olemmekin siirtäneet vaunua Suomen ja Ruotsin välillä lukuisia kertoja. Vaunu on ollut pidempään useassa eri paikassa, kunnes vuonna 2015 asettui Vaunumäelle, Karjalohjalle.

LIKKUVA LINNA

Olen yhdessä perheeni kanssa luonut rakennelmaa, jota nimitämme *Liikkuvaksi Linnaksi*.

Liikkuva Linna toimii paitsi ateljeena ja lapsiperheen kotina, myös inspiraationa kehitykselle ja keskustelulle siitä, millaista yhteiskuntaa haluamme yhdessä rakentaa. Se on elävän olennon tavoin jatkuvassa muutoksessa. Esikasvatamme siellä taimia keväällä ja valmistan pigmenttejä maalauksiini sen lähiympäristöstä. *Liikkuva Linna* on samalla osa Vaunumäen yhteisöä, johon kuuluu tällä hetkellä toistakymmentä ihmistä. Myös eläimet, kuten kanat, kissa ja mehiläiset ovat meitä ympäröivien luonnonvaraisten eläimien ja kasvien lisäksi oleellinen osa yhteisöä.

Vaunumäen alueeseen kuuluu n. 3 hehtaaria maata, lampi, puro, koivumetsää sekä peltoa jolla viljellään paitsi hyötykasveja kuten juureksia, vihanneksia ja marjoja, myös kasveja, joista valmistan teoksissa käyttämiäni pigmenttejä.

Vuodenkierto ja värit

Vaunumäellä vuodenkierto ja vuodenaikojen vaihtelut ovat vahvasti läsnä ja vaikuttavat kaikkeen tekemiseen. *Liikkuvan Linnan* sisätilat ovat pienet, minkä vuoksi eläminen tapahtuu suurimman osan vuodesta myös ulkona. Kehollisuuteen taiteen tekemisessä tuleekin varsin käytännönläheinen suhde, sillä työskentelyyn vaikuttaa luonnollisesti se, onko ulkona -25 vai +25 astetta ja mikä sisätilojen lämpötila on minäkin vuodenaikana. Myös esimerkiksi ilmastonmuutoksen seuraukset näkyvät arvaamattomina sääolosuhteina. Tuntuu vaikealta ennustaa tulevan syksyn lämpötiloja. Viimeiset kaksi kesää ovat olleet äärimmäisen kuivia ja olemmekin varastoineet vettä monin eri tavoin. Seuraamme vuodenkiertoa ja tarkkailemme säätä jatkuvasti. Se on tärkeä ja mielenkiintoinen osa elämää Vaunumäellä. Päivittäisiin askareisiin liittyy vuodenaikasta riippuen mm. maan kääntämistä, kylvämistä, rakentamista, kitkemistä, korjaamista, maalaamista ja veden hakemista.

Osa kasveista valmistetuista pigmenteistä haalistuu ehkä ajan kuluessa. *Liikkuva Linna* luhistuu jos emme pidä siitä huolta. Sitä ei ole rakennettu kestäväksi ikuisesti. Joka kevät kylvän suuren määrän kasveja, jotka syksyllä kuihtuvat ja maatuvat pois. Kaikki on koko ajan liikkeessä ja muuttuu omassa tahdissaan.

Vilma Määttänen: Saara. 2019. Vaunumäki.

Työskentelen materiaaleilla, joista monet löydän kotimme pihapiiristä. Käytän väreissä kasveista työstämiä pigmenttejä. Osan kasveista kasvatan itse ja osan kerään luonnonvaraisina. Teen pigmenttejä myös noesta, hiekasta ja kivistä. Käytän munankeltuaista ja mehiläisvahaa sideaineena maalauksissa ja yhdistän ne pigmentteihin. Luonnon kiertokulku ja suora suhde materiaaleihin antavat minulle syvyyttä maalaamiseen ja juurruttaa työtäni ympäristöön jossa elämme. Nautin myös itse valmistettujen pigmenttien varsin rajalliseksi määriteltävissä olevasta väriskaalasta. Odotan innolla kesää, jolloin voin etsiä punaista väriä; veriseitikkiä ja keltamataran juurta. Pellolle kylvän pigmentin valmistukseen muutamia kasveja, kuten morsinkoa, safloria, väriresedaa ja samettikukkaa. Tämän lisäksi viljelemme myös käyttökasveja kuten pellavaa, kurpitsaa, porkkanaa, palsternakkaa, kurkkua, tomaattia, herneitä jne. Näistä kaikista on mahdollista työstää myös värejä.

Säätilalla on vaikutusta arkeen varsinkin talvella, kun pakkasta on paljon. Keväällä taas taimien esikasvatus vaatii tasaisen lämpötilan ja kesällä kasvavat taimet vaativat tietyn kosteuden. Vuoden 2018 kesä oli äärimmäisen kuiva. Osa kurpitsaista kuoli yllättävän hallayön seurauksena. Luulin pitkään että myös kylvämäni morsingot olivat kuolleet kuivuuden vuoksi, mutta ne selvisivät sittenkin, joskin pienikokoisina.

Muistiinpanoja kevään 2019 lämpötiloista:

24.03. klo 09:51 sisällä 12,3 c'
kasvihuone 3,6 c'

25.03. klo 06:00 sisällä 13,5 c'
kasvihuone 1,3 c'

27.03. klo 06:40 sisällä 13,1 c'

28.03 klo 07:14 sisällä 13,4 c'

29.03 klo 06:58 sisällä 12 c'

03.04 klo 09:25 sisällä sisäseinän avaamisen jälkeen 10,5 c'

05.04 klo 07:15 sisällä 13,2 c'

10.04 klo 11:40 sisällä 8,5 c'
kasvihuone 1c'

12.04. klo 06:45 sisällä 11,9 c'
kasvihuone -2,5 c'

15.04. klo 07:08 sisällä 12,9 c'
kasvihuone -0,9 c'

16.04. klo 06:52 sisällä 16,3 c'
kasvihuone 0,8 c'

17.04. klo 07:10 sisällä 15,4 c'
kasvihuone 0,8 c'

20.04 klo 06:53 sisällä 18,03 c'
kasvihuone 7,7 c'

22.04 klo 06:43 sisällä 19,2 c'
kasvihuone 7,4 c'
ulkona 4,6 c'

23.04 klo 07:14 sisällä 17 c'
kasvihuone 5,4 c'
ulkona 3,5 c'

24.04 klo 07:16 sisällä 16,4 c'
kasvihuone 3,9 c'
ulkona 1,4 c'

25.04 klo 9:55 Sisällä 15,2 c'
kasvihuone 7,3 c'
ulkona auringossa 7,6 c'

26.04 klo 05:45 sisällä 20,9 c'
kasvihuone 11 c'
ulkona 9,9 c'

29.04 klo 07:36 sisällä 14,1 c'
kasvihuone 1,9 c'
ulkona auringossa 1,2 c'

30.04 klo 06:50 sisällä 16,8 c'
kasvihuone 4,9 c'
ulkona 2,3 c'

1.5. klo 08:00 sisällä 16,7 c'
kasvihuone 3,6 c'
ulkona 4,3 c'

2.5. klo 07:07 sisällä 18,5 c'
kasvihuone 5,9 c'

Väri kasvien viljelyä ja pigmentin valmistusprosesseja Vaunumäellä 2017 – 2018.

Olen valmistanut lähes kaikki taiteellisen opinnäytteeni maalausten pigmentit itse. Osallistuin materiaaliopin lehtorin Malla Tallgrenin pitämälle *Väriaineita luonnosta* -kurssille, joka järjestettiin vuonna 2017 Mustarindassa Hyrynsalmella. Siellä opin pigmenttien ja musteiden valmistamisen käytännössä ja jatkoin pigmenttien valmistusta kotona Vaunumäellä. Materiaaliopin kurssikokonaisuus on ollut itselleni inspiroiva ja suuri apu myös väriaineiden kanssa työskentelyssä.

Minulle väriaineiden kerääminen luonnosta ja työskentely maan ja kasvien kanssa on osittain maalaamisen kaltainen tapahtuma, jossa kehollinen oleminen muuttuu ja läsnäolo ympäristön kanssa voimistuu. Pellolla tai metsässä kävellessäni huomaan usein harhautuvani paikkoihin tai tekemiseen, jota en ollut suunnitellut tai ajatellut etukäteen. Yksi toiminta ja teko johtaa toiseen, törmään usein yllättävään ja uuteen. Pigmenttien valmistus kasvien keräämisen jälkeen onkin sitten tarkempaa, ennalta suunniteltua toimintaa. Siihenkin liittyy toki yllätyksiä ja tutkimista, sillä värisävyt yllättävät minut joka kerta uudelleen. Siihen liittyvä riemu onkin kaiken vaivannäön väärä.

“Vaikka varsinainen kemia alkoi vasta Lähi-idän paikalleen asettuneissa yhteisöissä, luonnonmateriaalien tahallinen käsittely taiteellisiin tarkoituksiin alkoi paljon aikaisemmin. Luolamaalarit hankkivat palettinsa ympäristöstään. Punaiset ja keltaiset “maavärit” tulivat hematiitti-rautaoksidista joka on kiteytynyt veden kanssa eriasteisena, vihreät maavärit perustuivat alumiinisilikaattisaviin seladoniitti ja glaukoniitti, musta saatiin noesta, ruskea mangaanioksidista ja valkoinen liidusta ja jauhetusta luusta.” (Ball, Philip. *KIRKAS MAA Miten värit syntyivät*. 2001. 66.)

Seuraavassa esittelen prosessina ja kuvina muutamia tapoja joilla olen valmistanut pigmenttejä.

Morsinko

Morsingon lehdistä saa indigonsinistä pigmenttiä. Kylvin sen siemenet maahan syksyllä, sillä näin kasvu nopeutuu. Kuivasta kesästä huolimatta ne kasvattivat lehtiruusukkeeseen. Syksyllä keräsin lehdet ja laitoin ne tiiviisti veteen kannelliseen lasipurkkiin yöksi. Yön aikana vesi muuttui kellertävän vihertäväksi. Aamulla poistin lehdet ja kaadoin nestettä astiasta toiseen, jotta neste hapettuisi. Näin se sai tumman sinertävän vihreän sävyn. Lisäsin myös vanhaa pissaa, sillä ammoniakki vahvistaa värimuutosta. Vanhan pissan ph-arvo oli 12, eli se oli hyvin emäksistä. Lisäsin sitä kaatamisvaiheessa puoli teelusikallista kerrallaan. Lopulta neste alkoi vaahdota ja muuttua tumman siniseksi. Tämän jälkeen kaadoin puhdasta vettä

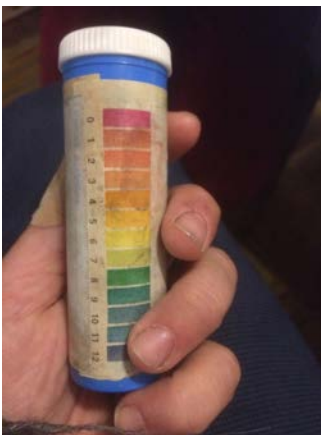
nesteen sekaan, ja odotin kunnes sininen neste painui pohjalle. Tämän jälkeen huuhtelin muutaman kerran kaataen varovasti kirkkaan veden pois sinisen osan jäädessä jäljelle. Viimeiseksi haihdutin kattilassa kuumentuen ylimääräisen nesteen pois, kunnes jäljelle jäi vain indigonsininen pigmenttimönjä. Maalasin sillä suoraan maalaus pohjalle sekoittaen sitä kananmunan keltuaiseen. Taiteellisen opinnäytteeni Syksy -maalauksessa olevissa lehdissä on tätä indigoa samettikukasta valmistetun pigmentin lisäksi.

Vilma Määttänen. Yksityiskohta teoksesta *Syksy* 2018. Kuva: Marko Kettunen

Morsingon siemeniä kylvettynä. Morsingon taimi. Lehtiä nesteessä. Neste on muuttunut vihertäväksi. Nesteen hapettamista.

Ph-mittoja.

Neste on muuttunut tumman siniseksi.

Morsingon kukkia ja uusia siemeniä kukinnan jälkeen, 2019

Indigon valmistus on kiehtova prosessi. Tuntuu uskomattomalta saada esiin sinistä väriä kasvista, jonka lehdet ovat vihreät ja kukat keltaiset. Varsinkin nesteen hapettamisvaihe on hyvin jännittävä värin hiljalleen tummetessa ja muuttuessa vihreästä siniseksi.

Etsin tietoa muista, itse värejä valmistavista nykyaikaisista taiteilijoista. Maalaustaiteen professori Tarja Pitkänen-Walter toi esiin mielenkiintoisen, Kasselin Documentassa vuonna 2017 esillä olleen teoksen *Fundi*, jossa taiteilija Aboubakar Fofana (s. 1967) kasvatti kolmea erilaista indigo-kasvia: *Indigofera arrecta*, *Polygonum tinctorium* ja *Isatis tinctoria*. *Isatis tinctoria*, toiselta nimeltään Morsinko, on sama lajike, jota viljelen Vaunumäellä. Fofanan teoksessa kasviruukut olivat näyttelytilan lattialla riveissä ja niiden ylle oli ripustettu installoituja indigolla värjättyjä kankaita. Johanna Macnaughtan kirjoittaa *Documenta 14: päiväkirjassa* Fofanan työskentelystä seuraavaa: *“Syntynyt Malissa 1967, Aboubakar Fofana jätti Afrikan mantereeseen nuorena ja lähti Pariisiin. Hänen ensimmäinen alansa oli kalligrafia.” “Palatessaan Länsi-Afrikkaan, hän matkusti laajasti alueella, etsien henkilöä joka voisi opettaa häntä tekemään toimivan sammion, jossa valmistaa indigoa käyttämis-prosessin avulla. Mutta taidot olivat kadonneet jo ennen hänen syntymäänsä, korvautuneet kemikaalisilla värjäysaineilla, jättäen vain tiedon fragmentteja.”* (Macnaughtan. Public Exhibition Excerpted from the *documenta 14: Daybook* [haettu 25.6.2019])

Pitkän uransa aikana Fofana on kerännyt tietoa indigolla värjäämisestä ilman kemikaaleja ja yhdistänyt ne taiteelliseen työskentelyynsä. Hän on omistautunut nimenomaan indigolla värjäämiselle ja jakaa tietotaitoaan toivoen tekniikan säilyvän elossa. Minua kiehtoo hänen elvyttämänsä tekniikan nerokkuus, jossa saadaan hieno värjäystulos ilman ympäristölle myrkyllisiä kemikaaleja. Värjääminen perustuu käymisen prosesseihin ja värjäysastiassa olevaan bakteerikantaan joka kiinnittää lehdistä saatavan värin kankaaseen.

Isosamettikukka

Isosamettikukasta saadaan kellertävää väriä.

Tätä varten keräsin samettikukan kukintoja. Lämmitin niitä kattilassa vedessä, johon olin lisännyt alunaa (kaliumalumiinisulfaatti). Kun kasvit olivat päästäneet kaiken värinsä nesteeseen, siivilöin kasviosat pois ja lisäsin vähitellen jäljelle jääneeseen värinesteeseen veteen sekoitettua potaskaa (puutuhka, kaliumkarbonaatti).

Tämän jälkeen huuhtelin pohjalle painuneen sedimentin puhtaalla vedellä noin kolme kertaa, odottaen aina sedimentin eriytymistä ja pohjalle painumista vedessä. Lopuksi kaadoin ylimääräisen veden pois. Pohjalle jääneen väriaineen kaadoin tiiviiseen suodatinpaperiin, jolloin loppu vesi valui kirkkaana pois. Tämän jälkeen levitin suodatinpaperin mömmöineen sanomalehdelle kuivumaan. Mömmön kuivuttua hiersin sen morttelissa hienoksi, jolloin minulla oli valmista isosamettikukkapigmenttiä.

Isosamettikukkaa, 2018.

Pigmentin valmistusta isosamettikukasta. Yksityiskohta maalauksesta *Sisällä III*.

Muita pigmenttejä ja kokeiluja

Nokimustan valmistus on erityisen yksinkertaista ja nopeaa.

Pidän sen helppoudesta ja siitä, että sen saa raaputettua omasta kotiuunista, joka meidän asuinolosuhteissamme on kodin sydän. Nokimustaa tehdään raaputtamalla veitsellä nokea suoraan purkkiin uunin sisäpinnoilta. Lopuksi noki hierretään morttelissa hienoksi, ja pigmentti on valmis.

Kananmunankuorista en ole saanut vielä täysin tyydyttävää lopputulosta. Ensinnäkin ongelmana on kuoren sisäpinnalle jäävä kelmu, jonka ehkä saisi eroteltua vedessä liottamalla. Kuoria voi hiertää morttelissa, mutta niiden hienoksi saaminen vaati kärsivällisyyttä ja lihasvoimia. Hienon pigmentin mukaan jää helposti isompia kuorenmurusia.

Pigmentin valmistus kivistä on myös yksinkertaista, mutta kiven työstämisen vaativuus riippuu tietysti kivilajin kovuudesta. Käytin Vaunumäen lammen pohjalta löytynyttä harmaan vihertävää kiveä, joka osoittautui suhteellisen pehmeäksi. Työstin sitä suoraan morttelissa vasaralla rikkomistani pienemmistä paloista.

Olen valmistanut pigmenttiä myös hiekasta. Tällöin hiekka laitetaan vesiämpäriin ja sekoitettiin siten, että pienet hiekan osat "leijuvat" vedessä ja suuret painuvat pohjalle. Varovasti toiseen ämpäriin kaadettaessa jäljelle jää hienompi hiekka ja pohjalle jäänyt painavin aines jätetään käyttämättä. Tätä toistetaan muutama kerta, jonka jälkeen kiviaineksen annetaan painua pohjalle. Ylimääräinen vesi poistetaan, minkä jälkeen pigmenttiä kuumennetaan rautapannulla, jolloin loppukin vesi haihtuu pois, tuloksena pigmentti. Rautapannulla polttaminen sai värin muuttumaan tummemmaksi.

Myös rikkinäisestä saviruukusta sain nopeasti punaisen ruskeaa sävyä hiertämällä palaset hienoksi.

Minua kiinnostaa pigmentin valmistuksessa värisävyjen itsensä lisäksi niiden suhde paikkaan. Sen lisäksi, että pigmenttejä valmistaessa olen itse vahvasti paikassa läsnä, myös kasvit ja mineraalit kertovat paljon paikasta jossa ne ovat ja josta ne tulevat.

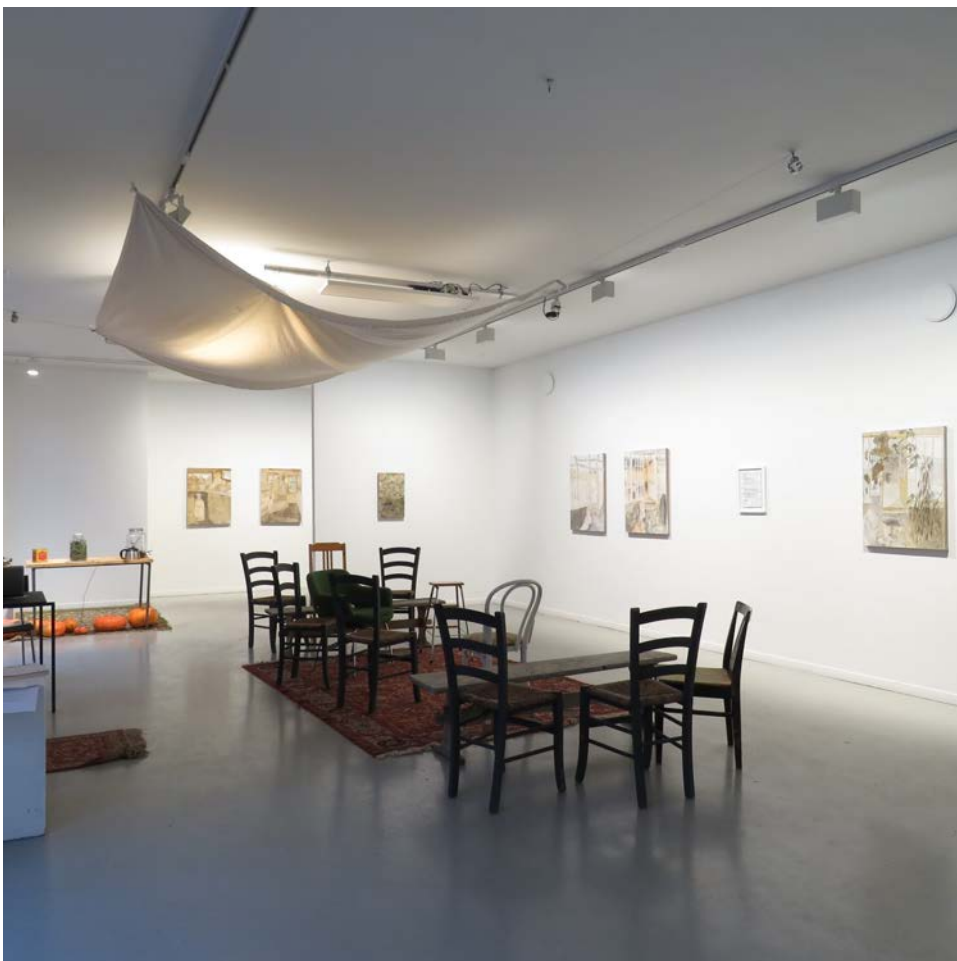
Tätä ilmiötä on tutkinut esimerkiksi Onya McCausland. Helsinki Contemporaryssa nähtiin 30.11.–21.12.2018 Lontoon Beaconsfield Galleryn kuratoima ryhmänäyttely *Landscapes of the future*, jossa McCausland (s.1971) maalasi suuren seinämaalauksen rautaoksidilla, joka oli löytynyt vanhasta rautakivikaivoksesta Englannista. Maalaus oli suurelle seinälle tarkasti rajattu okran värinen pinta. Se oli osa McCauslandin meneillään olevaa tutkimusta *Turning landscape into colour*. (McCausland. 2019.)

McCauslandin teos tuo mielestäni esiin kiinnostavan yhtymäkohdan maalauksen, värin ja ihmisen toiminnan, tässä tapauksessa kaivostoiminnan, välille. Herää ajatus, että kaikella materiaalilla on alkulähteensä, ja paikat joihin ne kulkeutuvat. Tämän esille nostaminen maalauksen keinoin on mielestäni kiehtovaa. Kaivostoiminnan sivutuotteella, rautaoksidilla maalaaminen kantaa itsessään paljon tietoa paikasta, ja voi täten luoda erilaisen tarkkailemisen kokemuksen kuin esimerkiksi paikasta lukeminen tekstin muodossa.

TAITEELLISEN OPINNÄYTTEEN ENSIMMÄINEN OSA *Liikkuva Linna*

Project Room

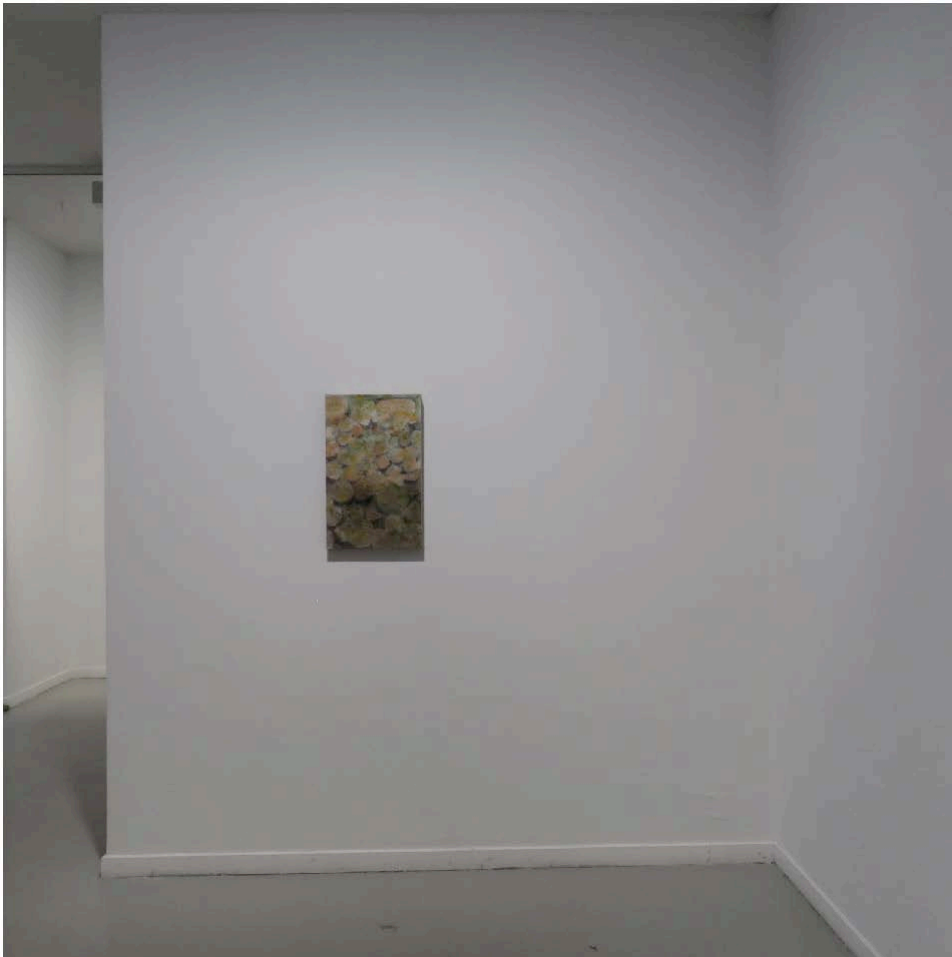
Lönnotinkadulla Helsingissä 15.2.-3.3.2019

Vilma Määttänen: *Liikkuva Linna*. 2019. Yleisnäkyvä. Project Room. Kuva: tekijä

Seuraavassa esittelen teoskokonaisuuden yleisesti. Yksittäiset teokset dokumentoin seuraavassa luvussa.

Näyttelytilaan astuttaessa eteismattona on punainen, koristeellinen villamatto. Tilan keskellä on suurempi, samanvärinen matto sekä tuoleja ja penkkejä puoliympyrässä. Etutilan vasemmalla seinällä on pienikokoisin maalaus 54cm x 33,5cm, nimeltään *Taimia*. Siinä olen käyttänyt pigmenttejä ja temperaa pellavakankaalla sekä mehiläisvahaa ja rasvaliitua. Se on näyttelyn ainoa maalaus, jossa on käytetty muitakin materiaaleja kuin itse tehtyjä pigmenttejä ja keltuais-temperaa. Se päätyi näyttelyyn hieman vahingossa, vaikka liittyikin kiinteästi näyttelyn kokonaisuuteen. Näyttelyn muut maalaukset ovat kooltaan 80,5cm x 60,5cm.

Vilma Määttänen: *Taimia*. 2018. 54cm x 33,5cm *tempera, pigmentit, mehiläisvaha ja rasvaliitu pellavalle*. Project Room. Kuva: tekijä

Vasemmalla olevat kaksi maalausta nimeltään *Kevät I* ja *Kevät II* kuvaavat kasvihuoneen sisältä, avonaisesta ovesta näkyvää metsänreunaa. Teokset ovat

valööritään ja väreiltään jokseenkin lähellä toisiaan, mutta katse etsii niistä vivahde-eroja. Ne ovatkin täynnä pieniä eroavaisuuksia, kuten jälkimmäisessä maalauksessa oleva hieman tummempi, lämpimämpi keltaisen sävy, sekä hiukan erilainen näkökulma.

Kolmas teos, *Kesä*, on A4-kokoinen paperi valkoisissa raameissa. Se on hyvin asiallisesti kirjoitettu valituskirje, ohikulkijan tekemä toimenpidepyyntö Lohjan rakennusvalvontaan. Hieman homehtuneessa paperissa kerrotaan pellolla sijaitsevien rakennusten olemassaolosta ja näiden mahdollisesta uhasta ympäristölle.

Viimeisenä tällä seinällä on maalaus nimeltä *Syksy*. Se on *Kevät 1 ja 2* -maalausten tapaan maalattu suunnilleen samasta kohdasta, havainnosta kasvihuoneessa, mutta siinä on hieman lehtiä, jotka rikkovat kasvihuoneen ikkunoiden ruudukkoa. Värimaailma on muuten samankaltainen, mutta lehdissä on käytetty morsingosta saatavaa indigon sinistä.

Seuraavana seinustalla on *Valvontakamera*, näyttö josta näkyy live-kuvaa *Liikkuvasta Linnasta*. Kuvassa näkyy rakennelma, takana metsää ja edessä lunta.

Näyttelytilan oikealla seinustalla on kaksi maalausta, *Ulos I* ja *Ulos II*. Niissä näkyy myös edellisten maalausten tapaan näkymä oviin ja ulos, nyt näkymä vain on pimeämpi, ja sisätilan lämmin valo on vahvempi.

Keskellä näyttelytilaa on matto, ryhmä tuoleja sekä ylhäältä äänisuihkusta kuuluva äänitallenne keskustelutilaisuudesta joka järjestettiin samassa tilassa lauantaina 16.2. klo 11-16. Puhujina oli mm. Per Viktor Hjalmarsson, Pauliina Helle ja Antti Majava. Tilaisuus oli kaikille avoin ja sen luonne oli keskusteleva. Aiheina oli improvisaatio, rakennussäädökset Suomessa ja kansainvälisesti sekä ilmastonmuutos ja taiteen rooli tänä päivänä.

Huoneen vasemmassa kulmassa on vihreä keittiön matto, kurpitsoitu lattialla, minttuja pöydällä sekä pienellä, halkeilleella näyttölaitteella kuva lupahakemuksesta rakennusvalvontaan.

Viimeisellä seinällä on kolme maalausta, *Sisällä I*, *Sisällä II* ja *Sisällä III*. Ne ovat maalauksista väreiltään lämpimimpiä ja kuvaavat sisätiloja, keittiön pöydällä olevia tiskejä, kasveja ja ikkunoita.

Mustassa huoneessa on koko seinän kokoinen videoprojisointi *Tää ei hyvältä näytä* (06:44min.) Videoteos alkaa pimeästä, aamuhämärän kuvasta ulkona ja päättyy sisälle näyttäen arkisia tapahtumia kuten aamupalan syöntiä, lapsia ja arkista keskustelua.

Videoprojisoitua vastapäätä on teos *Koti*. *Koti* on Vaunumäen mehiläisten luonnonmukaisesti rakentama mehiläisvahakenno, joka roikkuu katosta kahdella siimalla.

Olen käyttänyt Project Roomissa esillä olleissa maalauksissa väriaineita, joita olen tehnyt mm. hiekasta, savesta, noesta, kuusenneulasista, kivistä, samettikukasta, siankärsämöstä, heinistä, apilankukasta, morsinko-kasvista ja kananmunankuorista. Project Roomin näyttelyn maalaukset syntyivät paikan päällä *Liikkuvassa Linnassa* ja ovat tilannekatsauksia eri kuvakulmista sen sisältä. Niissä voi havaita kodin lämmön ja ikkunoista ulos suuntautuvan katseen sekä viileämmän ulkovalon joka tulee sisälle. Maalaukset tuntuvat itselleni henkilökohtaisilta pysähdyksiltä arjen keskellä. Ne on maalattu suoraan havainnosta, hetkessä valitusta kuvakulmasta.

Vilma Määttä: *Taimia*. 2018. Tempera-maalaus pellavakankaalle. Project Room. Kuva: Marko Kettunen

Taimia

Maalaus päättyi hieman vahingossa osaksi näyttelyä. Maalasin sen keväällä 2018, kun pöytä oli täpötäynnä taimien esikasvatusruukkuja joista pienet versot juuri olivat nousseet pintaan. Maalaus jäi silloin kesken. Jatkoin sitä myöhemmin lisäämällä siihen mehiläisvahaa ja maalaamalla rasvaliiduilla vihreää ja keltaista. Kirkas mehiläisvaha peittää maalauksen alaosa nostaten alla olevat pigmentit esiin tummempana.

Otin sen mukaan ripustukseen varamaalaukseksi.

Se kuitenkin päättyi omalle seinälleen ja toimi ripustuksessa rytmin rikkojana pienemmän kokonsa vuoksi, luoden siten oman, minua kiinnostavan rytmin näyttelytilaan. Sisältönsä puolesta se myös liittyi viereisiin kasvihuone-maalauksiin.

Tässä maalauksessa on itselleni eniten läsnä maalauksen intuitiivisuus. Se, miten maalaukseen voi myös suhtautua alustana kokeilla tuntematonta, ja hämmästyä uuden syntymistä suhteessa siihen mitä äsken vielä ei ollut. Pidän tässä maalauksessa sen helppoudesta, siitä että kuva-aihe on epäselvä ja näyttää melkein enemmän rantakiviltä kuin taimiruukuilta.

Itselleni tämä maalaus tuntui kaikkein vähiten merkitykselliseltä. En tiedä, liittyykö se tämän maalauksen kokeilevuuteen tai keveyteen sitä työstäessä. Tämä maalaus sai paljon huomiota näyttelyssä. Voi olla että se huomioitiin siksi, että se poikkesi muista ja sen katsomiskokemus oli siten erilainen.

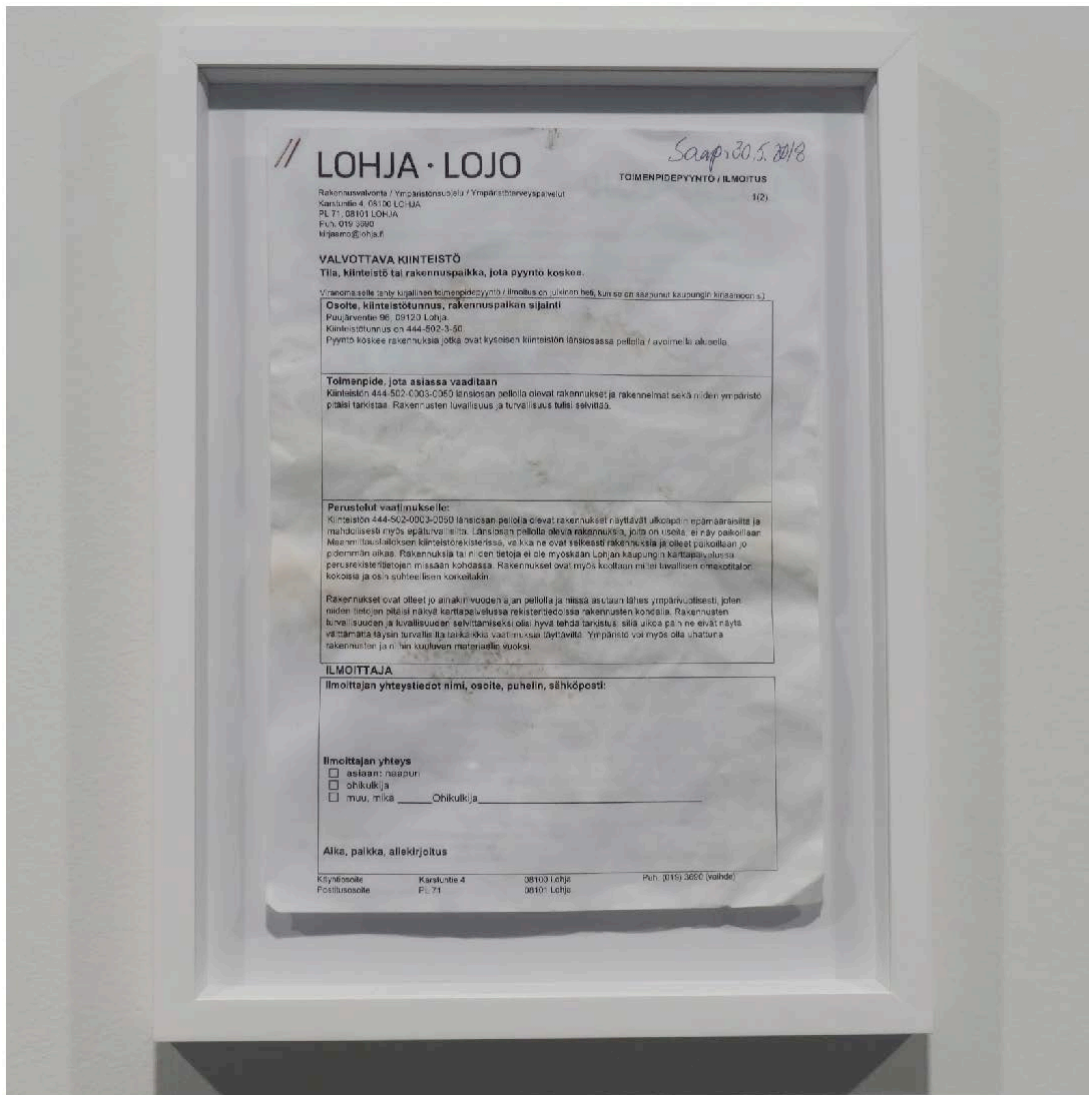
Haluan jatkaa mehiläisvahan tutkimista maalauksessa, ja kokeilla sen käyttömahdollisuuksia. Olen kokenut sen jähmeäksi ja tönköksi, mitä se luonteeltaan onkin. Haluan käyttää enemmän aikaa sen kanssa materiaalina, muovailen ja haistellen sitä, sulattaen sitä ja sekoittaen sitä pigmenttiin. Mehiläiset itsessään kiehtovat minua – niiden käyttäytyminen, elämä ja oma suhteeni niihin hoitajana. Jännitän sääolosuhteita ja mehiläisten eloonjäämistä. Tuleeko keväästä kylmä ja oikukas? Kuinka paljon vahaa raaskin kerätä tänä vuonna ja kuinka paljon jätän mehiläisten omaan käyttöön?

Vilma Määttä: *Kevät I ja Kevät II*. 2018. Tempera ja pigmentit pellavakankaalle. Project Room. Kuva: Tekijä

Kevät I ja Kevät II

Nämä maalaukset syntyivät kevään kovassa valossa, kasvihuoneen ollessa vielä kylmä. Jostakin syystä päädyin maalaamaan kaksi maalausta lähes samasta kohtaa. Maalausten välillä tapahtuvat herkätkä muuntumat herättivät minussa uteliaisuutta. Ne myös toivat maalauksen keinoin esiin sitä jatkuvaa liikettä ja muutosta, jota *Liikkuvan Linnan* sisällä tapahtuu. Havainnosta maalaamisen liittyy hienoja hetkiä ja yksi niistä on minulle se, miten katsominen herkistyy. Se on näkymätön, mutta väkevä tapahtuma, jossa pysähtyminen jonkin pienen asian äärelle voi aiheuttaa koko olemusta ravistelevan elämyksen.

Wilma Määttänen: Kesä. 2018. Valituskirje 38cm x 29cm A4 paperi kehyksissä. Project Room. Kuva: Marko Kettunen

Kesä

Saimme rakennusvalvojan käytyä postitse valituskirjeen. Säilytin sitä kesän ajan kasvihuoneessa. Valituskirjeestä tuli näyttelyn yksi teos. Oli alusta asti selvää, että sen nimeksi tulisi "Kesä". Kirje määrätti kokemusta kyseisestä vuodenajasta uudelleen. Halusinkin ripustaa sen vastapäätä sisääntuloa, kehyksiin. Sisällöllisesti teksti on asiallisesti kirjoitettu ja tuo tärkeän näkökulman koko näyttelyyn. Syksyllä halusin viedä sen työhuoneelle, mutta en löytänyt sitä enää mistään. Lopulta se kuitenkin löytyi siemenien kanssa samasta pussista. Se oli kostunut ja hieman homehtunut, mutta kuitenkin luettavissa. Vein sen kehystämöön ja ripustin omalle paikalleen.

Vilma Määttä: *Syksy*. 2018. Tempera-maalaus pellavakankaalle. Project Room. Kuva: Marko Kettunen

Syksy

Syksy oli jo pitkällä tätä maalausta maalatessa. Tomaatin taimet seisoivat kasvihuoneessa ruskeaksi kuivuneina ja rapistuneina, jonkun jäätyneen tomaatin vielä roikkuessa punertavana. Minulla oli vielä hieman morsingosta valmistamaani indigonsinistä jäljellä, mikä riitti juuri ylimpiin kurkun ja kurpitsan lehtiin. Loput saivat värinsä hiekasta ja samettikukasta. Tämä maalaus liittyi selkeästi yhteen *Kevät I ja II*-maalausten ja valituskirjeen kanssa ja päätyikin täten samalle seinälle.

Vilma Määttänen: *Valvontakamera*. 2019. Videoteos. Project Room. Kuva: tekijä.

Valvontakamera

Tämä teos tuli mukaan prosessin loppuvaiheessa. Olin pitkään pohtinut, miten toisin esille enemmän kokemusta byrokratian viileydestä ja välinpitämättömyydestä. Ajattelin A4 papereita ja loputonta määrää tekstiä, mutta päädyin lopulta kuitenkin esittämään teoksen kautta ulkopuolisen näkymättömän katseen, joka tarkkailee *Liikkuvaa Linnaa* ja sen asukkaita olematta itse läsnä. Kamera tallensi liikettä, elämää ja luonnonilmiöitä Liikkuvan Linnan ympäriltä. Näyttelyä valvoessa oli minulle itsellenikin kiinnostavaa seurata sääilmiöitä ja valon vaihtelua kameran kuvan kautta, kuin ulkopuolisena.

Vilma Määttänen: *Ulos I ja Ulos II*. 2019. Project Room. Kuva: tekijä.

Ulos I ja Ulos II

Nämä maalaukset päätyivät pariaksi vasta ripustusvaiheessa. Olin maalannut ne suunnilleen samasta kohtaa eteisessä, mutta eri aikoina. Ne sopivat mielestäni valvontakameran läheisyyteen, sillä niissä katse menee ovesta ulos, kun taas valvontakamera katsoo avonaiseen oveen ulkoapäin. Ovet ovat aina olleet isossa osassa *Liikkuvaa Linnaa*. Ne ovat auki, ne paukkuvat tuulessa, niistä hajoavat lasit ja ovenkahvat eivätkä ne sulkeudu kunnolla. Niitä paukutellaan ja niille kiroillaan, ne paisuvat eivätkä mahdu karmeihinsa, niitä irrotellaan tarpeen tullen ja laitetaan muualle. Niistä myös vetää kylmää ilmaa sisään ja odotetaan lämmöllä ystäviä.

Pumpkin Soup and Mint Tee

Discussion event about the connection between creative direction and bureaucracy.

Saturday 16/02 11:00-16:00

- klo 11:00 Mint Tee
- klo 11:30 Interview with PerViktor Hjalmarsson about improvisation, art, music and their connection to the building of Liikkuva Linna and the life in it.
- klo 12:30 Pauliina Helle: Tiny House Movement, experiences and thoughts about the bureaucracy connected to it.
- Klo 13:30 Soup lunch: Pumpkins from Wagonhill
- Klo14:30 Antti Majava: Motivation of being an artist in a collapsing world, what tools do we have?
- Klo15:30 open discussion

The discussion is held in English and will be recorded as a part of Vilma Määttänen ongoing exhibition *Liikkuva Linna* in the duo exhibition *Moving Castle and the Route of the False Moon* in Project Room 15/2 - 3/3/2019

The event is open for everyone to participate. Welcome!

PROJECT ROOM
Lönnerinkatu 35
00180 Helsinki

Vilma Määttänen. Kutsu keskustelutilaisuuteen. 2019.
Project Room. Kuva: tekijä.

Keskustelutilaisuus

Keskustelutilaisuus -teoksesta muodostui keskeinen osa näyttelyä. Se avasi *Liikkuvan Linnan* tematiikkaa laajempaan kontekstiin, yhteiskunnalliselle tasolle. Teoksessa joukko ihmisiä kerääntyi galleriatilaan keskustelemaan improvisaatiosta ja rakentamisen säädöksistä Suomessa.

Minulle oli tärkeää sijoittaa tuolit galleriatilan keskelle. Koin tämän vieraanvaraisena eleenä: näin vierailija kokisi olonsa tervetulleeksi.

Keskustelutilaisuuteen halusin tuoda yhteen ihmisiä muutaman asian ympärille. Ensinnäkin jo se, että ihmiset kokoontuvat yhteen rikkoo mielestäni kulutuskapitalismin luomaa eristäytyneisyyttä. Toiseksi minua kiinnosti kuulla ihmisten mielipiteitä vaihtoehtoisesta rakentamisesta ja taiteen merkityksestä romuttuvan maailman keskellä.

Tilaisuuden kesto oli viisi tuntia, jonka aikana tarjolla oli *Liikkuvan Linnan* läheisyydessä kasvaneista raaka-aineista valmistettua kurpitsakeittoa ja piirakkaa sekä minttuteetä.

Kutsuttuina puhujina keskustelutilaisuudessa oli PerViktor Hjalmarsson, Pauliina Helle ja Antti Majava.

PerViktor on kumppani ja kollega, jonka kanssa olemme yhdessä luoneet *Liikkuvaa Linnaa* alusta saakka. Olen saanut paljon inspiraatiota PerViktorilta, ja halusinkin tuoda prosessia esille haastatteleamalla häntä paitsi improvisaatiosta taiteessa yleensä, myös *Liikkuvan Linnan* syntyajoista.

Pauliina Helle on mm. SKEY ry:n (Suomen kestävän elämäntavan yhteisöt ry) puheenjohtaja ja Vaunumäen yhteisön jäsen. Hän puhui mm. rakentamisen lainsäädännöstä Suomessa sekä Tiny House -liikkeestä kansainvälisesti.

Antti Majava puolestaan on kuvataiteilija sekä BIOS-tutkimusyksikön ja Mustarinda-seuran perustajajäsen. Hän puhui mm. Mustarinda-residenssin perustamisen alkuajoista, sen onnistumisista ja vastoinkäymisistä.

Lopuksi keskustelimme taiteen roolista tämän hetken yhteiskunnassa sekä Kuvataideakatemiasta instituutiona.

Nauhoitin keskustelutilaisuuden äänen ja toistin tallennetta galleriatilassa näyttelyn loppuun saakka. Tuolit jäivät myös paikoilleen keskustelutilaisuuden jälkeen, jotta näyttelyvieraiden oli mahdollista istua niillä ja kuunnella ääninauhaa tai keskustella keskenään tai vaan levähtää.

Kirjassaan *Relational Aesthetics* Nicolas Bourriaud kirjoittaa uudenlaisten elintapojen oppimisesta, jotka eivät perustu ennakkokäsityksille historian kehityskulusta. Hän puhuu siitä, kuinka vuorovaikutukseen perustuvassa taiteessa ei ole kyse jonkun menneen liikkeen tai suuntauksen elpymisestä, vaan taideteosten rooli on olla uusia elämisen tapoja ja toimintamalleja. Taiteilija esittää teoksensa kautta oman näkökulmansa tästä hetkestä elää. Bourriaud kuvailee nykyisen uuden ajattelun ulottuvan itse tekemisen ja kierrätyksen käytäntöihin sekä arjen kekseliäisyyteen ja eletyn ajan kehitykseen. (Bourriaud Nicolas, *Relational Aesthetics*, 1998, 13,14)

Liikkuva Linna ei tarjoile mitään staattista, selkeää mallia tai vastausta, vaan on ennemmin kuin elävä kysymys, joka muuttaa muotoaan ajan kuluessa. Ymmärrän Bourriaudin ajatuksen ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja sosiaaliin asiayhteyksiin perustuvasta taiteesta tällaisena elävänä kokonaisuutena, joka tarjoaa jonkinlaisen vaihtoehdon valtakulttuurin toimintatavoille.

Tässä yhteydessä minun on helppo nähdä keskustelutilaisuus yhtenä tärkeänä teoksena näyttelyssä. Hetkessä tapahtuva tilan avaaminen kommunikaatiolle ja keskustelulle toi mielestäni esiin yhteisöllisen kuvan taiteesta ja muista päivän aikana keskustelluista teemoista, luoden kokonaisuuden, johon yksi ihminen ei olisi kyennyt.

Vilma Määttänen. *Tää ei hyvältä näytä*. 2019. Video ja ääni 06:44. Project Room. Kuva: tekijä.

Tää ei hyvältä näytä

Videoteoksen nimi "*Tää ei hyvältä näytä*", syntyi rakennusvalvojan kommentista hänen katsoessaan *Liikkuvaa Linnaa*. Lause pureutui mieleeni ja tuntui luontevalta nimeltä videolle. Kuvasin videon kahtena aamuna. Teos alkaa syksyisestä aamuhämärästä ja kuvaa *Liikkuvan Linnan* sisällä, ikkunoiden takana tapahtuvaa liikettä ja asukkaiden aamutoimia. Kierrän *Liikkuvaa Linnaa* ulkoa käsin. Näytän myös aamupalalla olevat kanat. Siirryn sisälle ja seuraan lyhyesti muutamia keskustelunpätkiä pianon soidessa taustalla. En lisännyt ylimääräisiä ääniä, vaan kaikki ääni on alkuperäistä. Pohdin paljon lasten kuvaamista tai sen pois jättämistä. Lopulta kuitenkin päädyin esittämään ihmisiä, myös lapsia, sillä asukkaat ovat koko rakennelman olemassaolon ydin. Juuri asukkaat luovat osaltaan sisällön ja merkityksen *Liikkuvalle Linnalle*. Me itse olemme juuri se elämä, joka ylläpitää ja mahdollistaa koko rakennelman olemassaolon – kuin tulidemoni Calcifer joka Hayao Miyazakin elokuvassa pitää Linnan koossa ja liikkeessä.

Vilma Määttänen. Luonnos Hayao Miyazakin elokuvasta Liikkuva Linna. 2019.
Kuva: tekijä.

Vilma Määttänen. *Koti*. 2019. Mehiläisvahakennostoa ylälistapesästä. Kuva: Vilma Määttänen

Koti

Halusin tuoda mehiläistemme tekemää vahakennostoa samaan huoneeseen videon kanssa. Videoteoksessa kuvaan kodin rakennetta. Minua kiehtoo tapa, jolla mehiläiset rakentavat oman kotinsa. Ihmisten ylläpitämissä mehiläispesissä mehiläisille tarjotaan standardisoitu, ihmisen valmistama vahapohjuke, jonka kennokoko on vakio ja siten myös mehiläiset keskenään samankokoisia. Luonnonpesissä mehiläisillä on kuitenkin paitsi useita kennokokoja, myös erikokoisia mehiläisiä. Tämä kiehtoo minua. Mehiläiset eivät käytä rakennuslupaprosessia osana rakentamistaan, mutta saavat silti aikaan hyvin järjestäytyneen ja kauniin lopputuloksen.

Videoteoksen kanssa samaan tilaan sijoittamani vahakenno on peräisin ylälistapesästä Vaunumäeltä ja on ensimmäinen, suurikokoinen vahakenno jonka olen ottanut omaan käyttööni.

Näyttelyn jälkeen aion sulattaa sen ja käyttää sitä maalauksessa.
(*Huhtikuu*-maalaus, *Kuvan Kevät* 2019).

Vilma Määttänen. Mehiläisiä ylälistapesässä. Vaunumäki. 2019.
Kuva: tekijä.

Vilma Määttä. *Mintut ja Kurpitsat*. 2019.

Ruuanvalmistusvälineitä ja lupapistehakemus. Project Room. Kuva: tekijä.

Mintut ja kurpitsat

Keittiön matto, pöytä ja kurpitsat sekä mintut ja oregaanot keittolevyn vieressä olivat tärkeässä osassa avajaisissa ja keskustelutilaisuudessa. Järjestely oli käytännöllinen ruuan ja juoman tarjoilemista varten, mutta samalla myös näyte *Liikkuvan Linnan* keittiöstä. Lupapiste-hakemus omalla rikkinaisella näytöllään sai myös luontaisesti paikkansa keittiöpöydältä. Kurpitsat päätyivät pöydän alle. Ne kasvoivat viime kesänä pellolla Vaunumäellä ja niistä teimme kurpitsakeittoja ja kurpitsapiirakkaa keskustelutilaisuuteen.

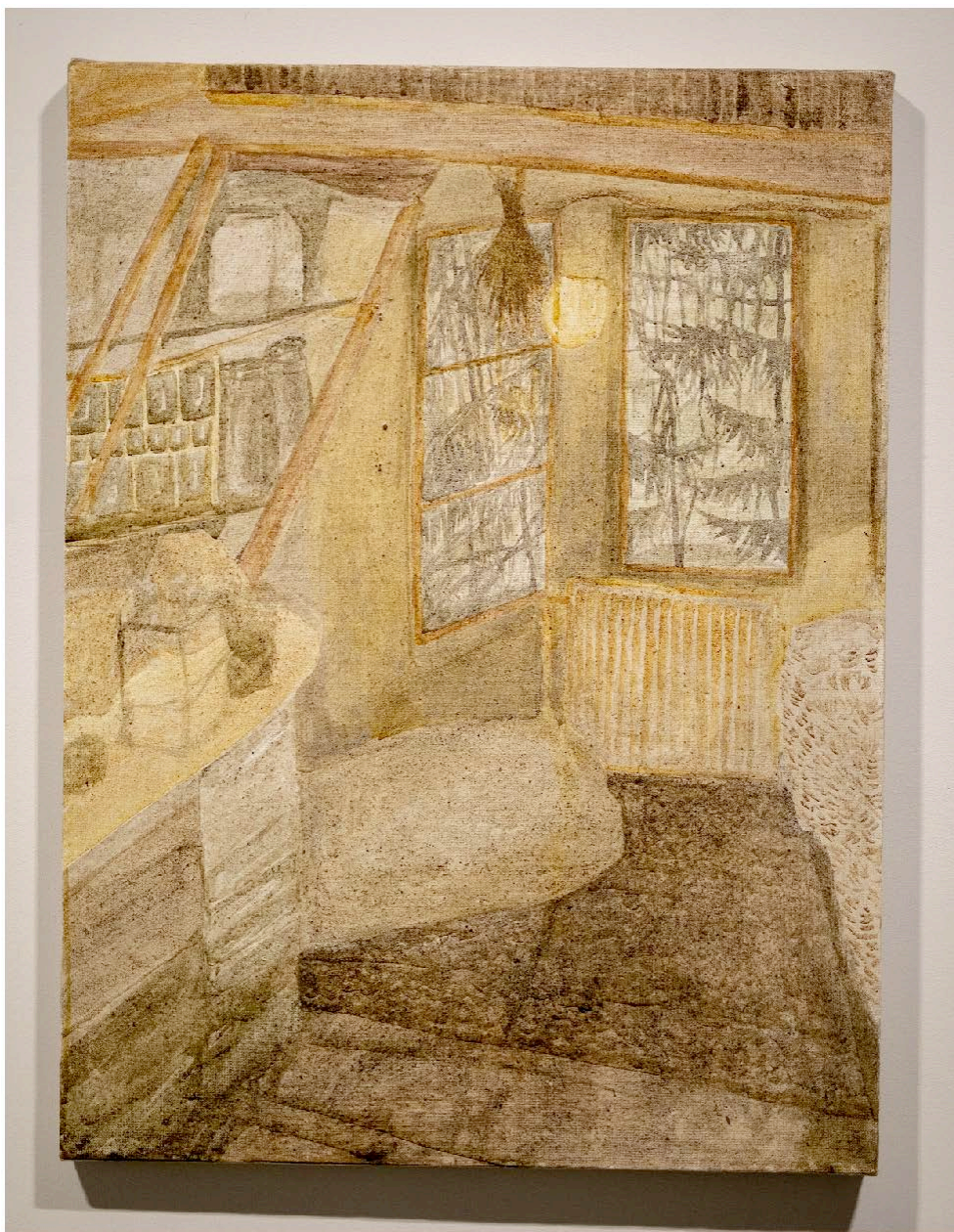
Vilma Määttä. *Sisällä I, II ja III*. 2019. 80,5cm x 60,5cm
tempera ja pigmentit pellavalle. Project Room. Kuva: Marko Kettunen.

Sisällä I, II ja III

Nämä maalaukset päätyivät omaksi ryhmäkseen vasta ripustusvaiheessa. Näin kävi osittain varmastikin niiden lämpimän sävy maailman vuoksi. Niissä on kaikissa käytetty samettikukasta valmistettua pigmenttiä ja ne kuvaavat kodin tunnelmaa, esittäen tiskivuorta, sisäkasveja ja olohuonetta.

Vilma Määttä. *Sisällä I*. 2019. 80,5cm x 60,5cm
tempera ja pigmentit pellavalle (mm.isosamettikukka, noki). Project Room. Kuva: Marko Kettunen.

Vilma Määttä. *Sisällä II*. 2019. 80,5cm x 60,5cm
tempera ja pigmentit pellavalle (mm.isosamettikukka, noki, kuusenneulaset). Project Room.
Kuva: Marko Kettunen.

Vilma Määtänen. *Sisällä III*. 2019. 80,5cm x 60,5cm
tempera ja pigmentit pellavalle (mm.isosamettikukka, noki). Project Room. Kuva: Marko
Kettunen.

Näyttelyprosessista

Project Roomin näyttelyn teokset loksahdivat mielessäni paikoilleen jo hieman ennen ripustamista. Halusin muutaman eri lähestymistavan aiheeseen, joka itsessään on varsin moniulotteinen. Vaikeinta oli aluksi karsia kaikki ylimääräiset asiat pois ja miettiä, mikä olisi oleellisin ja itselleni motivoivin tapa tuoda kokonaisuutta esille. Oleellista minulle oli kuvata sitä tapaa, jolla olen ja jolla haluan olla paikassa. Pigmentin valmistus, maalaaminen ja arkinen oleminen kanojen kanssa tuntui tärkeältä maalausten kannalta. Havainnosta maalaaminen kiinnostaa minua, sillä se pysäyttää minut katsomaan toisella tavalla asioita jotka muuten saattaisin ohittaa. Tuntui merkitykselliseltä tuoda näitä pysähtymisen hetkiä näyttelyyn. Myös videota kuvatessani huomasin, että tuntui luontevalta kuvata ulkoa sisälle, kun taas maalatessa valitsin olla sisällä katsoen ulospäin. Videossa kuvasin lopulta myös sisällä, mutta suunnan löytäminen tuntui vaikeammalta sisällä. Koen maalaamisen intiimiksi, kun taas kameralla kuvaamisen hieman etäisemmäksi prosessiksi. Halusin kuitenkin myös tuoda liikkuvaa kuvaa näyttämään enemmän sitä elämää, jota *Liikkuvaan Linnaan* liittyy. Tässä tuntui myös tärkeältä kuvata ihmisiä arjessa, sillä he ovat ydin koko rakennelman olemassaololle.

Suurimpia haasteita näyttelykokonaisuuden rakentamisessa oli alusta asti projektin laajuus ja monimuotoisuus. Onnekseni minulla oli paljon aikaa miettiä näyttelyä tilan kautta, sillä Project Room tilana oli minulle entuudestaan tuttu. Ripustaminen kävi jokseenkin helposti, sillä olin jo pyöritellyt teoksia tilassa mielessäni monen kuukauden ajan. Työskentelen myös jokseenkin spontaanisti ja luotan usein hetken tuomaan informaatioon, jolloin minulla ei ole kiveen hakattuja suunnitelmia tai luonnoksia.

BYROKRATIASTA

Vilma Määttänen: *Yksityiskohta*. 2019. Lupapistehakemus näytöllä. Project Room. Kuva: tekijä

Kesällä saapunut valituskirje sysäsi lupa-asia-käsittelyn käyntiin ja Kesä onkin mielestäni yksi *Liikkuva Linna* -näyttelyn keskeisiä töitä. Valituksen tehneen ohikulkijan kirjeen saapuminen rakennusvalvontaan, rakennusvalvojan saapuminen Vaunumäelle ja tästä alkanut prosessi vaikutti *Liikkuvan Linnan* määrittymiseen yhteiskunnalliseksi veistokseksi.

Kirjassaan *Varje människa en konstnär* Lasse Ekstrand kuvailee Joseph Beuysin näkemystä yhteiskunnasta ja taiteesta. *“Beuysillä oli visionäärinen yhteiskuntakäsitys.”* *“Yhteiskunta tapahtumana, installaationa, projektina. Yhteiskunta veistoksena, tai kuin katkeamattomana sosiaalisesti muotoutuvana prosessina. Pakollisuus ja kaavamaisuus ei ole sisällytetty tähän yhteiskuntakäsitteeseen. ‘Mikä on välttämätöntä, ihan todenmukaisesti? Muuttaa kaikki mikä on säilyvää’, korosti Beuys. Hän kieltäytyi hyväksymästä maailmaa sellaisena kuin se oli, ja sitä etteikö sitä voisi muuttaa. Hän kieltäytyi olemasta ‘realistinen’ ja ‘kompromissinhaluinen’. Muutoksen täytyy olla pysyvästi jatkuva.”* (Ekstrand. *Varje människa en konstnär*. 1998. 39.)

Vuonna 2018 saapunut valituskirje on ollut käynnistävänä tekijänä lukuisille keskusteluille ja kommunikaation aloittamiselle rakennusvalvonnan kanssa. seikkailussamme, vaan täytyi joko luovuttaa tai astua esiin, seistä tekojen takana ja kommunikoida siitä, mikä meille on tärkeää ja arvokasta.

Aluksi tuntui, ettei ole mitään mahdollisuuksia jatkaa luomamme rakennelman parissa. Tuntui, ettei meillä ole voimia nousta barrikadeille vielä kaiken ylläpitämisen ja arkisen työn lisäksi. Toisaalta tuntui siltä, että nyt jos koskaan on hetki korottaa äänensä ja ilmaista, että tällä olemisen ja tekemisen tavalla on voitava olla oma, toteutettavissa oleva paikkansa maailmassa.

Ruotsalainen kuvataiteilija Lars Vilks rakensi vuonna 1980 ajopuista suuren, n.100 metriä pitkän ja parhaimmillaan n. 25 metriä korkean *Nimis* -veistoksen Kullabergin luonnonsuojelualueelle Etelä-Ruotsiin. Hän kuvailee projektiaan seuraavasti: *“Teoksella on selkeä konsepti, mutta sillä ei ole päätettyä suuntaa tai lopullista tulkintaa.” “Nimiksen voi nähdä protestina byrokratiaa kohtaan, taideteoksena landart-perinteessä, kysymykseen miksi tein sen on edelleen yhtä vaikea vastata nyt kuin silloin kun aloitin rakentamisen”* Vilks toteaa. (Fritz. *Kullaliv*. 30.7.2018).

Kirje toimi ikään kuin liikkeelle panijana ja uuden suunnan määrittäjänä. Koin myös, että valituskirje toi selkeästi esiin yleisemmän, yhteiskunnallisen tason.

Valvontakamera on luotu tarkkailemaan paikkaa ja tallentamaan liikettä. Tähän liittyy tietysti paljon latausta jo itsessään, niin materiaalisesti kuin ideologisestikin ulkoa tulevan katseen ja kontrollin muodossa, sekä erillisyytenä tilanteessa verrattuna paikassa läsnäolemiseen.

Galleriatilassa valvontakamera näyttää vuorokauden ympäri tasaista kuvaa *Liikkuvasta Linnasta*, ilman romantisoitua, tuomitsematta tai arvottamatta kuvan sisältöä millään lailla. *Liikkuvan Linnan* kaltaiseen rakentamiseen liittyy laajempi poliittinen ulottuvuus, joka oli myös keskustelutilaisuuden aiheena. Puhuimme improvisaatiosta, uskaltamisesta, säädöksistä ja siitä, kuinka tärkeää on jatkaa taiteen tekemistä iloa unohtamatta.

Olen halunnut koota Project Roomin näyttelyyn hieman erilaisia näkökulmia tämän aiheen ympäriltä. Maalauksissa ja videossa tuon esiin henkilökohtaista näkökulmaa *Liikkuvassa Linnassa* asumiseen ja kotiin.

Valvontakamerasta, valituskirjeestä ja sähköisen Lupapiste-palvelun kautta tehdystä hakemuksesta välittyy viileä säädösmaailman etäisyys, kun taas keskustelutilaisuus toimi kommunikatiivisena, yhteentuvana tapahtumana. Se sijoittui keskelle näyttelytilaa ja piti sisällään lämpimän kurpitsakeiton ja minttuteen tarjoilun, tuoden ihmisiä yhteisen ruuan ja keskustelun ääreen.

Halusin myös tuoda Lupapiste-hakemuksen näyttelyyn, paitsi vastauksena valituskirjeelle, myös näyttönä byrokratian keinoin tapahtuvasta kommunikaatiosta nettipalvelimen kautta. Laitoin sen näyttelyyn esille, keittiön pöydälle, saman rikkinäisen tabletin muodossa, jolla olen Lupapiste-hakemusta lukenut. Näyttelyn aikana hakemus oli käsittelyvaiheessa ja odotimme päätöstä rakennusvalvonnasta.

Olin suunnitellut maalavani viime kesänä joitakin teoksia, mutta toukokuussa valituskirjeen seurauksena saapui Vaunumäelle rakennusvalvoja. Tämän

seurauksena koko kesä kului yhteisiin keskusteluihin Vaunumäellä, pohtimiseen yhteisestä suunnasta ja siitä, mitä seuraavaksi oli tehtävä. Kuin jatkeena tälle koin tärkeäksi tuoda keskustelutilaisuuden osaksi näyttelyä, jotta keskustelu rakentamisen säädöksistä ja ilmastonmuutoksesta voisi jatkua myös näyttelytilassa.

Byrokratian esille tuominen näyttelyssä tuntui hyvin oleelliselta koko *Liikkuva Linna*-projektin kannalta. Se on ollut kommunikaatiota ulkomaailman kanssa, ihmisten kanssa joilla ei ole ollut kiinnostusta tietää projektin sisällöstä tai motivaatiosta mitään vaan ainoastaan pitää kiinni “säännöistä” ja “oikeudenmukaisuudesta”. Mitä on oikeudenmukaisuus? Voivatko tuhansia ihmisiä koskettavat säännöt milloinkaan tuoda oikeutta kaikille? Rakennusvalvojan paikalle saapuminen tuntui kääntävän *Liikkuvan Linnan* koko suunnan. Nyt emme enää olleet suojassa, omassa Kiinnostavaa *Nimis*-teoksessa on myös, että Vilks myi sen Joseph Beuysille ja Beuysin kuoltua taiteilijapari Jeanne-Claude ja Christolle. Teos on yli kolmenkymmenen vuoden jälkeenkin aiheuttanut paljon keskustelua mediassa, osittain laittomuutensa, mutta myös suuren vuosittaisen yleisömäärän vuoksi. Teos on mielestäni hyvä esimerkki siitä, että tekojensa takana seisominen ja usko siihen mitä on luonut, voi lopulta pitkistä jatkuvista lakiprosesseista huolimatta johtaa teoksen säilymiseen paikoillaan.

Rakennusvalvojan käytyä aloitimme keskustelut, jotka jatkuivat koko kesän. Puhuimme nuorten sorrosta, ympäristön tilasta, rahallisesta riippumattomuudesta, ajankäytöstä, läsnäolosta ja improvisaatiosta. Valituskirjeeseen kirjoitettu teksti oli hyvin asiallisesti kirjoitettu. Myös tästä syystä oli helppo tuoda se osaksi näyttelyä, sillä se tuntui ikäänkuin yleiseltä ja siten esitettävältä ilmiöltä sen sijaan että se olisi ollut juuri meille osoitettu, henkilökohtainen kirje. Juuri näinhän meitä on opetettu toimimaan, kääntymään ilman suoraa kontaktia, konfliktia välttämällä opettajan, vanhemman tai muun auktoriteetin puoleen, joka sitten selvittää tilanteen sääntöjen mukaisesti ilman meidän aktiivista läsnäoloamme. Pyrimme välttämään henkilökohtaista kontaktia ja minimoimaan tunteet. Vastaukset rakennusvalvontaan hoidetaan sähköisen Lupapiste-palvelun kautta.

Byrokratia eli virkavaltaisuus merkitsee minulle pois rajaamista – johonkin aiemmin määritellyyn “oleelliseen” keskittymistä. Sitä, että “oleellinen” olisi alati muuttuva käsite ei voida huomioida, sillä silloin byrokratia ei toimisi. Täytyy noudattaa tietynlaista syy-seuraus-logiikkaa eikä tähän mahdu improvisaatiota tai tuntemattoman löytämistä. Toimitaan sen mukaan, mitä on aiemmin päätetty. Kuinka sitten käy teoille, joiden ydin on tuntemattoman etsiminen, hapuileva kokeilu, suora toiminta valmiiksi suunnitellun sijaan? Sellaisessa toiminnassa ei ole kyse pelkoon perustuvien skenaarioiden minimoimisesta, vaan luottamuksesta siihen, että uteliaisuus johtaa johonkin hyvään, uuteen tietoon.

KOHTI TAITEELLISEN OPINNÄYTTEENI TOISTA OSAA

Mietin maalaus pohjia. Mikä merkitys on sen materiaalisuudella, ei niinkään kestävyyttä, vaan sisältöä ajatellen? Häviääkö aihe pohjaan jos se on liian täynnä merkityksiä? Miten tärkeää on pohjamateriaalin alkuperä?

Haluan olla ilossa tässä tekemisessä. Se tuntuu olevan ensiarvoisen tärkeää kaaottisessa maailmassa joka on täynnä surua, hämmennystä, syyllisyyttä ja sekaannusta.

Yhteys ympäröivään, materiaan, ihmisiin ja muihin organismeihin nousee mielessäni vaikuttimeksi jatkaa elämää maapallolla. Olen ajatellut paljon aikaista periksi antamista – sitä kun on joskus joutunut päättämään pärjätä yksin. Luulen, että suurin osa ihmisistä voi samaistua tähän ajatukseen. Uskon, että tämän kokemuksen ympärille on kertynyt suuri määrä toivottomuutta, joka johtaa passivoitumiseen ja erillisyyden kokemukseen myös yhteisten asioiden, kuten ilmastonmuutoksen äärellä. Tälle vahvana vastakohtana koen yhteyden löytämisen ja vuorovaikutuksessa olemisen ympäröivän kanssa.

Materiaalit kertovat paljon paikasta. Ne tuntuvat iholla, haisevat, näkyvät ja maistuvat. Materiaalin avulla erotan paikat toisistaan ja määritän omaa kokemustani siellä olemisesta.

Nyt mietin sitä, mikä merkitys yksittäisellä teoksella on Kuvan Kevät- näyttelyssä? Tematiikka on *Liikkuvasta Linnasta* kuten Project Roomin näyttelyssäkin, mutta yhden teoksen merkitys on minulle vielä epäselvä. Mitä haluan tiivistää yhteen teokseen? Käsittelenkö teosta omana itsenäisenä asianaan vaiko ikäänkuin näytteenä ja siten osana suuremmasta kokonaisuudesta? Voisiko se olla molempia yhtä aikaa?

Taiteilijuudessa koen tarinankerronnan olevan yksi vaikuttamisen tapoja. Se, miten kerään elävän kokonaisuuden tapahtumista, asioista ja faktoista ja miten päätän kehystää ja tehdä näkyväksi tämän kokonaisuuden, on osa taiteellista työskentelyäni. Koen että todellisuuden, toiveiden ja halujen välinen tila voi joskus olla teoksen syntypaikka.

Taiteellisen opinnäytteeni ensimmäinen kokonaisuus Project Roomissa oli tuntunut itselleni selkeältä ja yhtenäiseltä. Matkan jatkuessa kohti Kuvan Kevättä koin olevani jokseenkin hämmäntynyt. Mietin, mikä on merkityksellistä nyt? Tematiikka on edelleen sama: elämä *Liikkuvassa Linnassa*.

Ote työpäiväkirjastani 9.4.2019

Arki on täynnä tohinaa ja työtä. Kanala tarvitsee uuden katon, kevätkylvö on täydessä vauhdissa, kasvihuoneeseen rakennetaan uutta lattiaa, ikkunanpuitteita maalataan ja leikataan lasia.

Saimme tilat Kuvan Kevään lopputyönäyttelyyn. Jaan huoneen Emma Peuran kanssa Ex-laboratoryn B-tilassa. Huoneessa on kaksi ikkunaa kulmassa eri suuntiin.

Ollessani huoneessa työni kirkastui. Maata vaunumäeltä lattialle, kylvämieni värikasvien taimia, kasvilamppuja, yksi tai kaksi maalausta seinällä vaunusta, suunnilleen samasta kuvakulmasta kuin valokuva katalogin kannessa. Valmistan pigmenttejä siitä, mitä ympäristöstä huhtikuussa löytyy. Haileita sävyjä, kun mikään ei vielä kasva. Värit ehkä haalistuvat. Vaunut ehkä puretaan. Mikään ei kestä ikuisesti. Minulla ei ole tietoa sen enempää värien kuin *Liikkuvan Linnankaan* säilyvyydestä – viehätys molempiin on niiden luomishetkessä.

Olen huolissani mehiläisistä. Voi olla että ne eivät selvinneet talvesta. Sieltä on vielä kuulunut hieman surinaa, mutta hyvin vähän. En ole nähnyt niitä lennossa vielä ollenkaan.

Näyttelyhuoneen lattialle Ex-laboratoryyn asennettiin harmaa toimistomatto. Keräsimme PerViktorin kanssa maata ja toimme vanhan traktorin akselin ja pyörät Vaunumäeltä ja lautaa ja muita rakennustarvikkeita *Liikkuvasta Linnasta*. Otin mukaan myös pellavan, morsingon, värisaflorin ja samettikukan taimia.

Vilma Määttä. 2019. Vaunumäki. Kuva: PerViktor Hjalmarsson

TAITEELLISEN OPINNÄYTTEEN TOINEN OSA

Kuvan Kevät 2019

Exhibition Laboratory Lisätila, Merimiehenkatu 36 B, 4.5.-2.6.2019,
Taideyliopiston Kuvataideakatemia maisterinäyttely

Taiteellisen opinnäytteeni toisessa näyttelyssä minulla oli esillä teoskokonaisuus, joka koostui maalauksesta, vaunu-veistoksesta, kasveista, asiakirjoista ja videosta. Tämä kokonaisuus oli jatkoa helmikuussa Project Roomissa esillä olleelle näyttelylle, teeman ollessa yhä Liikkuva Linna.

Huoneeseen astuttaessa oikealla puolella oli *Vaunu*-niminen veistos, jonka sisällä oli maata, kasveja ja kasvilamppuja. *Vaunun* seinäin oli kiinnitetty printattuja asiakirjoja rakennuslupakäsittelystä. *Vaunun* toisella ulkoseinällä oli halkeillut kosketusnäyttö, jossa videoteos *Parranajo* pyöri looppina äänen tullessa kuulokkeista. Videota pystyi katselemaan puiselta penkiltä, joka oli vaunun akselin tapaan kotoisin Vaunumäeltä.

Lupapisteeseen saapui vastaus rakennusvalvonnasta Kuvan Kevään teoksen valmistelun aikana. Keskustelut Liikkuvan Linnan tärkeydestä sekä siitä, millä tavoin jatkaisimme siinä olemista, asumista ja koko prosessia ylipäänsä perheenä kärjistyivät, ja pohdin, mikä oma näkökulmani siihen on taitelijana. Koin suurta hämmennystä ja kyvyttömyyttä löytää selkeitä suuntia. Tämä vaikutti myös Kuvan Kevääseen tulevan työn suunnitteluun, mikä luonnollisesti on monien asioiden summa. Päätöksentekoprosessiin ja teoksen työstöön sekoittuivat rakennusviranomaiset, parisuhde, yhteisö, lapset, käytännön arjen pyörittäminen vanhempana sekä *Liikkuva Linna* kannanottona suuryhtiöiden harjoittamaan massarakentamiseen ilmastonmuutoksen keskellä. Myös viranomaisten taholta tullut kommentointi laittomissa rakenteissa olemisesta lasten kanssa ja tapaturman sattuessa juridisten tuomioiden vakavuudesta tähän liittyen, sekä muutamaan otteeseen kuullut maininnat lastensuojeluviranomaisista loivat oman raskaan ilmapiirinsä koko projektin ylle. Valituskirjeen aikaansaama prosessi oli paljon monikerroksisempi kuin olin osannut odottaa.

Vilma Määttänen. *Vaunu*. 2019. Renkaat ja akseli, lautaa, maata ja taimia (pellava, värireseda, morsinko, saflori ja isosamettikukka pigmenttien valmistukseen). Exhibition Laboratory B. Kuva: Tekijä

Vilma Määttänen. *Vaunu*. 2019. Yksityiskohta. Exhibition Laboratory B. Kuva: Tekijä

Vaunu ja lupa-asiakirjat

Kylvin ja esikasvatin keväällä sisällä mm. isosamettikukkaa, pellavaa, morsinkoa, väriresedaa ja safloria.

Alkuperäinen ajatukseni oli ollut tuoda maata Vaunumäeltä ja laittaa kasvit siihen kasvamaan galleriatilan lattialle, maalauksen edustalle.

Muutamien keskusteluiden myötä päädyin kuitenkin PerViktorin avustuksella rakentamaan näyttelytilaan vaunurakenteen, joka koostui vanhasta traktorin akselista ja renkaista, jotka lojuivat Vaunumäellä. Lisäksi käytimme lautoja ja muuta *Liikkuvasta Linnasta* löydettyä materiaalia. Rakentaminen kävi nopeasti yhden illan

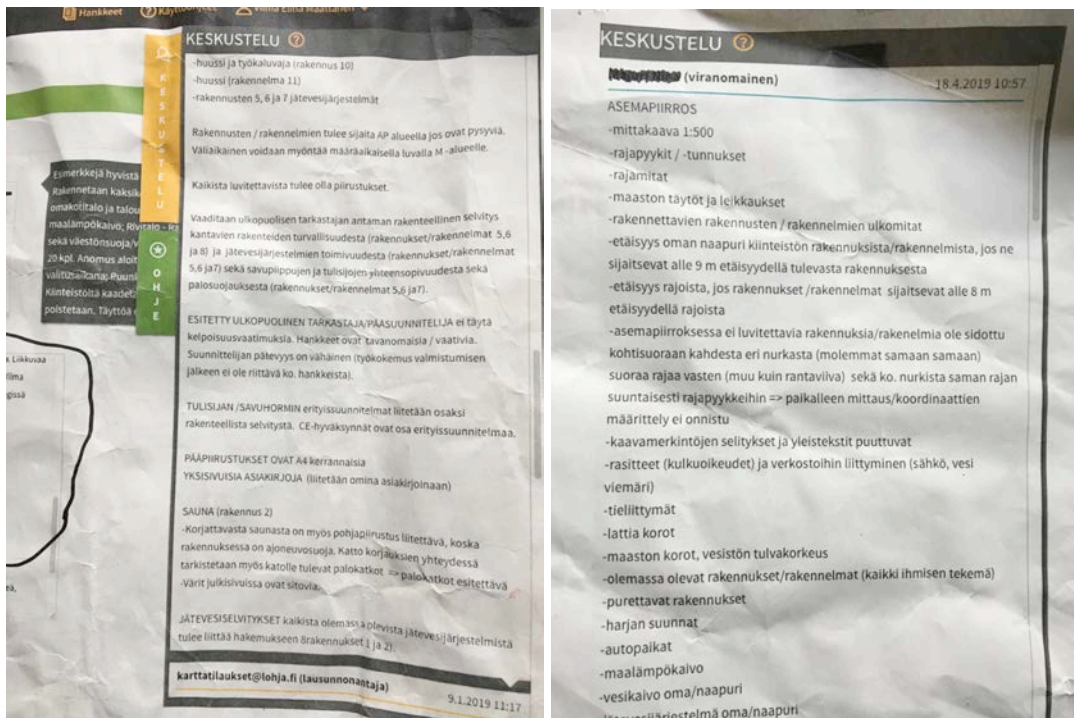
aikana, samaan tapaan kuin *Liikkuvaa Linnaakin* rakentaessa. Näin tehden kokonaisuus tuntui sisällöllisesti merkityksellisemmältä kuin pelkän maan ja kasvien esittäminen, joka olisi mielestäni jäänyt jokseenkin kevyeksi eleeksi ja kaukaiseksi siitä, mitä Vaunumäellä tapahtuu. Rakennelman luominen improvisoiden näyttelytilassa vastasi tunnelmaltaan sitä, mitä olemme kuluneiden vuosien aikana tehneet *Liikkuvan Linnan* kanssa. *Vaunusta* muotoutuikin ikäänkuin *Liikkuvan Linnan* lapsi – pieni oma hahmonsä näyttelytilaan.

Täytin vaunurakennelman maalla ja istutin sinne kylvämäni värikkäiden kasvien taimet.

Toimme muutaman kasvilampun pitämään kasvit elossa näyttelyn ajan.

Näyttelyvahdit saivat kastella kasveja päivittäin.

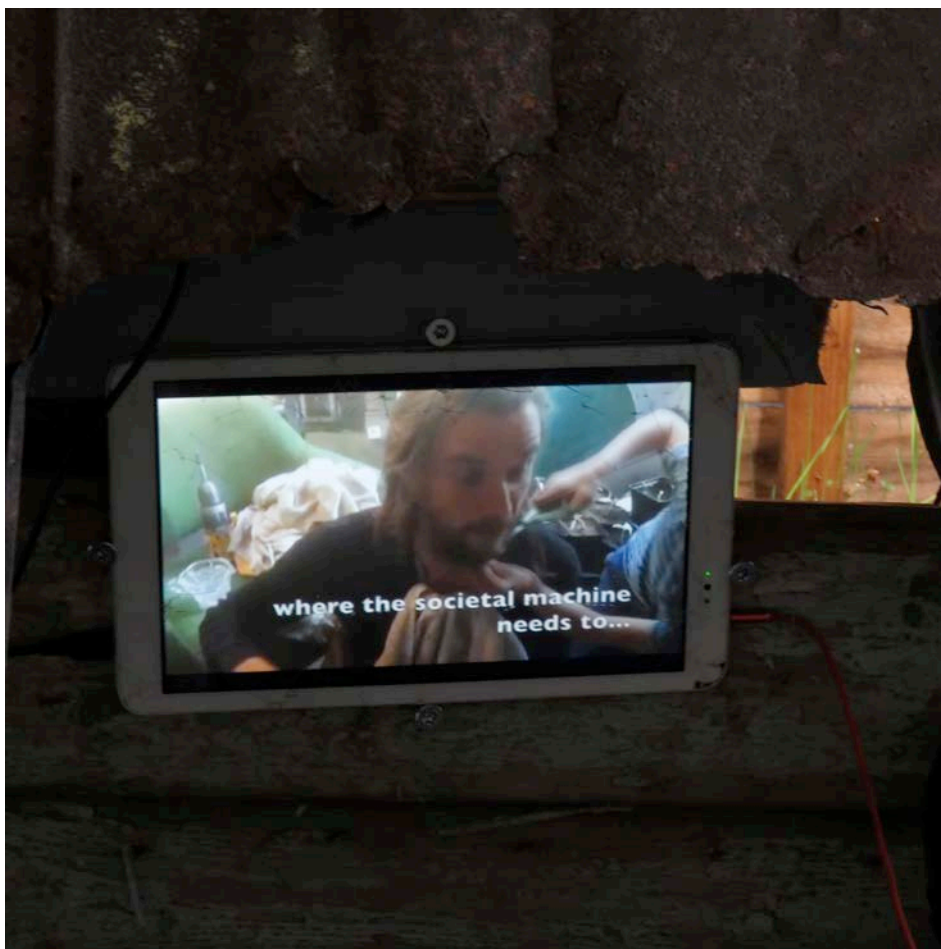
Vaunun seiniin kiinnitetyissä papereissa oli juuri tulleita rakennusvalvonnan vaatimuksia Vaunumäen rakennelmiin, kuten *Liikkuvaan Linnaan* liittyen.

Wilma Määttänen. *Lupa-asiakirjoja*. 2019. Yksityiskohta. Exhibition Laboratory B. Kuva: Tekijä

Vilma Määttä. *Vaunu ja Parranajo*. 2019. Video ja ääni 06:17 min. Exhibition Laboratory
B. Kuva: Tekijä

Vilma Määttänen. *Parranajo*. 2019. Video ja ääni 06:17 min. Exhibition Laboratory B. Kuva: Tekijä

Parranajo

Eräänä aamuna kuvasin spontaanisti tilannetta, jossa lapset leikkasivat PerViktorin partaa. Näin syntyi videoteos *Parran ajo*. Videossa keskustelemme juuri tulleista, Liikkuvaan Linnaan kohdistuneista uusista byrokraattisista vaatimuksista. Päädyin ottamaan *Parran ajon* osaksi Kuvan Kevään teoskokonaisuutta yhdessä *Valituskirjeen* ja muiden rakennusviranomaisten lähettämien asiakirjojen kanssa.

Parran ajo -videolla PerViktor puhuu siitä, miksi *Liikkuva Linna* on hänen mielestään tärkeä taideteos ja miten se suhteutuu tämän päivän yhteiskuntaan. Samalla lapset leikkaavat hänen partaansa ja Laili kertoo haluavansa imurin.

Kuulin Lea ja Pekka Kantosen taiteellisesta työskentelystä ensimmäisen kerran aloitettuani opiskelun Kuvataideakatemiassa vuonna 2014. Kuitenkin vasta opinnäytettä tehdessä aloin ottaa selvää siitä, miten pitkän uran tehnyt taiteilijapari oli käsitellyt näitä minullekin tuttuja, kodin piiriin liittyviä teemoja. Kantokset ovat yhdistäneet kodin, arjen ja eri yhteisöjen tapahtumat osaksi taiteellista toimintaansa

ja taiteen tutkimustaan. Heidän työskentelyssään yksityinen ja jaettu ovat läsnä ja osana teosten sisältöä.

Tällainen yksinkertainen arjen ja elämän kuvaus on ollut paljon lähtökohtana myös omassa työskentelyssäni. Itselleni ei kuitenkaan ole ollut aivan itsestäänselvää tuoda perhettä ja läheisiä osaksi julkisesti esille laittamiani teoksia. Silti myös omalla kohdallani suurin osa taiteellisesta ajattelusta ja tekemisestä tapahtuu yhdessä perheenjäsenten kanssa ja niissä tiloissa, joita yhdessä jatkuvasti muokkaamme.

Löysin monenlaisia yhtäläisyyksiä oman *Parran ajo* -videoteokseni ja Kantosten installaation *Haircut* välillä. Teoksesta on stillkuva Lea ja Pekka Kantosen kotisivuilla. Videosta kirjoittaessaan he kuvailevat hiustenleikkuun olevan yksi, tavanomainen ja arkinen tapahtuma kodeissa. Molemmissa teoksissa lapset ja heidän kommenttinsa saavat kuulua.

Kysyin Lea Kantoselta kesällä 2019 aiheesta sähköpostitse lisää. Hän kertoi lasten olleen heidänkin videoillaan aktiivisia toimijoita. Myös perheen isä, Pekka Kantonen on väitöskirjassaan 2017 pohtinut paljonkin lasten ja perheen esilläoloa videoissa. Lea Kantonen kertoo, että he eivät ole laittaneet videoita nettiin sillä he halusivat niitä katsottavan *“yhdessä toisten kanssa”*. Omissa töissäni on samaa pyrkimystä koota ihmisiä yhteen, keskustelemaan ja jakamaan kokemuksia. Videon katsominen on ylipäätään tänä päivänä tapahtumana hyvin toisenlainen kuin ensimmäisten kotivideoiden aikakautena. Lea Kantonen toteaaakin: *“Nykyisin videoitamme katsottaisiin aivan eri tavalla kuin niitä katsottiin katsomiskokeilujemme aikaan noin 2006-2010. Videoiden katsominen ja kommentoiminen netissä on valtavirtaa.”* *Haircut* -video eroaa *Parran ajosta* siten, että Hiustenleikkuu oli osin lavastettu mutta kuitenkin improvisatorinen ja leikkimielisesti esittävä tilanne, kun *Parran ajoa* ei ole valmisteltu etukäteen, vaan kuvaaminen tapahtui spontaanisti muiden tapahtumien keskellä. (Kantonen, Lea. Kantonen, Pekka. *Haircut*. 1992-2011).

Vilma Määttä. *Huhtikuu*. 2019. Keltuais tempera, mehiläisvaha ja itse valmistetut pigmentit Vaunumäeltä (noki, saniainen, kuusen neulas ja kivi) pellavalle. Exhibition Laboratory B. Kuva: Tekijä

Huhtikuu

Kuvan Kevään teoskokonaisuuteen maalasin yhden maalauksen joka sai nimen *Huhtikuu*. Varhain eräänä huhtikuun aamuna lähdin keräämään pigmentin valmistukseen sopivaa kasvillisuutta. Lintujen keväinen liverrys ja öisen sateen jättämä kosteus ympäröivät minut kävellessäni pellolla. Kuivaa, kellertävää heinää, lehdettömiä puunoksia, vihreitä kuusenoksia, muutama ohdake. Keräsin neulasia ämpäriin pellon reunassa. Koivumetsässä ainoa vihertävä oli saniaisen lehdet, jotka makasivat liki maanpintaa kuivuneiden lehtien lomassa. Keräsin niitä puoli ämpärillistä. Valmistin kuusenneulasista ja saniaisista pigmenttejä ja hiersin noesta ja kivistä morttelilla lisää. Näin sain käyttööni neljää pigmenttiä: saniainen, kuusenneulanen, noki ja kivi, kananmunankeltuainen meidän kanoilta ja vesi viereisestä purosta.

Maalausohjan olin pohjustanut liidulla. Ensi kerroksia maalatessani huomasin huolimattomasti pestystä pensselistä irtoavan hieman phtalosyaniinin vihreää maalausohjaan. Se on aika tyypillistä tekemisessäni, että prosessi ei ole tarkkaan kontrolloitu ja kaikenlaista tapahtuu matkan varrella. Mietin kuuluisiko minun kirjoittaa teosluetteloon: “Phtalosyaniinin vihreä, huonosti pestystä pensselistä”.

Asetin maalauspohjan luumupuuta vasten ja aloin maalata havainnosta *Liikkuvaa Linnaa*. Pohjan muoto oli jokseenkin leveä, ja hahmottelin *Liikkuvan Linnan* muodon keskelle. Koko tuntui aika suurelta, mutta sopivalta kuitenkin.

Välillä tuulenpuuska otti kiinni pohjasta ja oli lähellä kaataa sen maalaustarvikkeiden päälle. Vincent-kissa tuli tuon tuosta nuoleskelemaan maalauspintaa, ja hyppäsi välillä maalauspohjan päälle. Juuri nyt oli erityisen lämpimiä ja aurinkoisia päiviä maalata. Välillä jopa häikäisevän aurinkoista. Yöksi kannoin aina pohjan kasvihuoneeseen.

Sulatin myös mehiläisvahakakun joka oli ollut esillä Project Roomissa helmikuussa. Puhdistamaton vaha käyttäytyi eri tavalla kuin olin kuvitellut. Se tuntui kuivalta ja sitkeältä, kuituiselta. Yritin ensin sulattaa sitä metallipurkissa vesihauteessa, mutta päädyin lopulta sulattamaan sen suoraan vedessä ja jäädyttämään ja sulattamaan uudestaan erotellun vahan vesihauteessa. Lopuksi siivilöin vahan tiiviin nailonkankaan läpi. Maalauksessa vahan oma keltainen väri tuntui melkein raivoisan kirkkaan keltaiselta temperaa ja käyttämiäni pigmenttejä vasten. Lopulta sekoitin vaha kivistä valmistamaani pigmenttiin sekä nokeen. Vaha tuli liian paljon ja näytti siltä, kuin olisin sivellyt maalauksen pinnalle räkää. Päädyin rapsuttamaan suurimman osan pois, minkä seurauksena innostuin rapsuttamaan myös temperamaalia. Tuntui, että sain työstettyä maalausta uuteen kiinnostavaan suuntaan.

RAKENTAMISESTA

Vuodesta 2009 olen asunut perheeni kanssa vaunussa, eri yhteisöissä, keskittyen omavaraisuuteen ja sosiaaliseen yhteistyöhön lasten ja yhteisöjen jäsenten kanssa. Aloitin taiteen opiskelun Gerlesborgin taidekoulussa Bohuslänissä Ruotsissa vuonna 2013 ja Kuvataideakatemiassa vuonna 2014.

Tehdessäni kandidityötä luin ensimmäistä kertaa Mierle Laderman Ukelesista, jonka ajattelu ja työ tuntuivat itselleni ajankohtaisilta ja löysin vahvistusta ylläpitämisen tematiikkaan taiteen kontekstissa. Manifestossaan Ukeles kirjoittaa kehityksen ja ylläpidon eroista, ja yhdistää taiteen ylläpidon käytäntöihin.

Kandidaatin kirjallisessa opinnäytteessä kirjoitan siitä, kuinka omassa elämässäni ylläpitämisen teema on lähes tauotta läsnä ja kuinka raivaan tilaa arjessa taiteen tekemiselle jotta se voi tapahtua.

Tämä teema on edelleen ajankohtainen, ja sen sanoittaminen taiteen kontekstissa on ollut minulle merkittävää. Työskentely kandidityöni kanssa oli myös uusi alku *Liikkuvan Linnan* synnylle, sille, että pystyin yhdistämään kokonaisvaltaisen paikassa olemisen taiteelliseen työskentelyyni. Ymmärsin, ettei minun tarvinnut taistella arkea ja velvollisuuksia vastaan ja erottaa taiteellista työskentelyä arkisesta. Huomasin, että se mikä minulle oli merkittävää elämän valinnoissa, jokapäiväisissä tapahtumissa, oli myös merkittävää taiteen tekemisen kannalta, merkitysten luomisen kannalta. Kuten Tere Vaden ja Antti Salminen totesivat Art Nature and Ecology-luennolla keväällä 2018; taitelijan rooli fossiilisten polttoaineiden jälkeisellä ajalla on luoda merkityksiä, motivoida uusien ratkaisujen ja elämisen tapojen syntyyn.

Henkilökohtainen epävarmuus omasta tekemisestä ja *Liikkuvan Linnan* positiosta maailmassa ja sen tärkeydestä isommassa kontekstissa on ollut koko ajan läsnä. Näyttelyiden pitäminen tämän aiheen ympäriltä on tuonut osaltaan selkeyttä tekemiseen, se on ikäänkuin mahdollistanut selkeän katsantokannan ja hetkellisen kirkkauden tähän aiheeseen liittyen. Muuten koko *Liikkuva Linna* projektina värittää hetkellisyys, liikkuvuus, muovautuvuus, epäselvyys ja laajamittaisuus.

Olen miettinyt paljon sitä, miten *Liikkuva Linna* suhteutuu taiteen kontekstiin ja ilmastonmuutokseen. Luonnehtisin *Liikkuvaa Linnaa* epäkäytännölliseksi ja epäyhtenäiseksi projektiksi. Se ei ole ekologisesti tai ekonomisesti paras ratkaisu. *Liikkuvan Linnan* rakentamisen takana on ollut pikemminkin kiinnostus rakentamiseen taiteen ja luovuuden näkökulmasta. Rakentamisprosessia on värittänyt päätösten ja materiaalivalintojen tekeminen spontaanisti hetkessä, saatavilla olevien voimavarojen mukaan ja sen kautta kokonaisuuden muuttumisen seuraaminen. Päätöksiä tehdessä mielessä ei niinkään ole pysyvyys, vaan kiinnostus muutokseen.

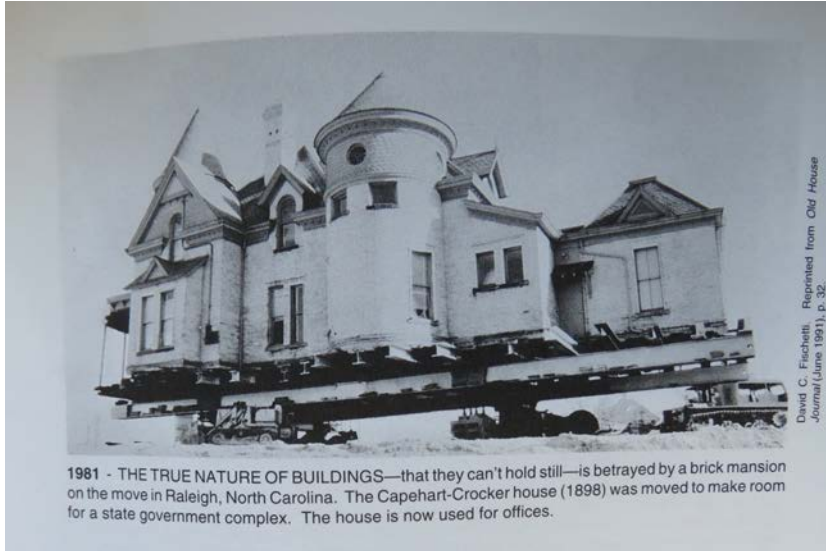
Kuvataiteilija Friedensreich Hundertwasser (s.1928) puhuu maalaustaiteen ja kuvanveiston vapaudesta. *Liikkuvan Linnan* rakentamista on määrittänyt vapautuminen suunnitelmista ja pyrkimys suoraan tekemiseen ja improvisaatioon. Hundertwasser puhuu siitä, kuinka kuka tahansa voi tehdä teoksia, kun taas arkkitehtuurissa vaaditaan todistus, jotta saa vapauden rakentaa. Hän kyseenalaistaa tällaisen tavan ajatella ja on sitä mieltä, että niin kauan kuin kaikkien ihmisten vapaus rakentamiseen ei toteudu, ei nykypäivän arkkitehtuuria voida kutsua taiteeksi. Hän puhuu siitä, kuinka todellinen arkkitehtuuri syntyy tavallisesta rakentamisen toiminnasta, joka on kuin orgaanista kuoren kehitystä ihmisjoukon ympärille. Tällainen rakentamisen kehitys on kuin ihmisen kehitys olentona, Hundertwasser toteaa. *“Ihmisellä on kolme ihoa: Hän syntyy ensimmäiseen, toinen on hänen vaatetuksensa, ja kolmas on hänen talonsa julkisivu”*. (Hundertwasser. *Mouldiness Manifesto against Rationalism in Architecture*. 1958/1959/1964.)

Jan-Erik Andersson kysyy kirjassaan *“Mikä on kuvataiteen rooli suhteessa arkkitehtuuriin? Voimmeko kuvitella symbioosin, jossa arkkitehtuuri ja kuvataide integroituu ja esittävä ornamenttiikka, äänitaide ja ekologinen kestävä rakentamisen käsite tekevät yhteistyötä luodakseen kokonaisvaltaisen taideteoksen?”* (Andersson. *WOW Åsikter om Finländsk arkitektur*. 2014. 9)

Liikkuvan Linnan rakennusprosessissa taiteellinen näkökulma on ollut oleellinen. Ei aina välttämättä niinkään esteettinen, vaan enemmän spontaanin luomisprosessiin keskittyvä. Jos ajattelisimme ainoastaan ympäristökysymyksiä, taloudellisuutta ja pitkäkestoisuutta rakenteissa, valitsisimme todennäköisesti yksinomaan uutena tuotettuja, ekologisia materiaaleja, joilla olisi pitkä tulevaisuuden ennuste. Silloin puhuisimme myös sijoituksesta, niin rahallisesta kuin ajallisesta, jolloin rakennuksen luonne olisi hyvin erilainen. En koe, että taiteen luonne on yksinomaan epäkäytännöllinen, mutta uskon että taiteen avulla on mahdollista tutkia muotoja, joiden lopputulos on epäselvä. Taide voi kannustaa tutkimaan asiaa mikä ei ole vielä selkeästi esillä tai olemassa. Sen kautta voi löytää jotakin, minkä olemassaolosta ei ollut aiempaa tietoa. Silloin se antaa tilaa muillekin kuin ratkaisukeskeisille toimintatavoille.

Liikkuvan Linnan rakenteita on aina mahdollista muuttaa. Ajatuksena ei ole ollut, että se pysyisi samanlaisena ikuisesti. Tilat, jotka on rakennettu johonkin tiettyyn tarkoitukseen, voivat tarpeen mukaan muuttua toisiksi. Tämä on suuri vastakohta esimerkiksi tavallisille asunnoille, jossa jokaisella huoneella on muuttumaton käyttötarkoitus, ja jonka rakenteita on vaikea muuttaa. Kirjassaan *How Buildings Learn* Stewart Brand kirjoittaa, kuinka koemme mielessämme rakennukset usein muuttumattomina, vaikka niiden perimmäinen luonne on olla muutoksessa. Ajattelen että muutos ja rapistuminen ovat osa kaikkea materiaa, joten myös rakennuksia määrittää eri kestoiset muutosprosessit.

Brand kirjoittaa: “sana rakennus viittaa kaksinkertaiseen todellisuuteen. Se tarkoittaa ‘toimintaa verbistä rakentaa’ sekä ‘se mikä on rakennettu’ -sekä verbiä että substantiivia, sekä toimintaa että lopputulosta. Kun “arkkitehtuuri” saattaa pyrkiä pysyvyyteen, “rakennus” on aina rakennusta ja rakentamista.” (Brand. *How buildings learn*. 1994, s.2)

Valokuva Steward Brandin kirjasta *How buildings Learn*. Kuva: Vilma Määttänen.

Vilma Määttänen. *Liikkuva Linna* talvella. Kuva: Tekijä

Kirjassa oli myös siteerattu erään arkkitehdin kommenttia, joka osittain pätee omaan rakentamisen tapamme ja siihen, miten olemme suhtautuneet rakentamiseen näiden vuosien aikana.

“Perhe asentaa kuistille verkot ötököiden vuoksi. Sitten he toteavat että voisivat asentaa siihen lasit ja tehdä siitä osan taloa. Mutta on kylmä, joten he johtavat putken lämmitys-suunista ja lisäävät vähän eristystä, kunnes huomaavat että heidän on vahvistettava kivijalkaa ja kattoa. Näin tapahtuu, sillä he voivat aina **visualisoida** seuraavan askeleen perustuen sille mitä on jo olemassa.” (Brand. *How buildings learn*. acknowledgments vi)

Haastattelin kesäkuussa 2019 puhelimitse Jan Kailaa koskien Elis Sinistön Villa Mehun lupakäsittelyä. *“Sinistö osti kaksi tonttia 50-luvulla Kirkkonummelta. Kunnan laitamailla ei kukaan valvonut tarkasti siihen aikaan rakentamista, vaan hän vaan rakensi ja rakensi, lukemattomia pikku majoja”*, Kaila kertoo. *“ Joskus 80-90-luvulla hän halusi rakentaa siedettävän talon, talvilämpimän hirsitalon. Hänen taideteoksensa olivat kylmiä, ja niihin savutti sisään. Kaikkein kylmimmän ajan hän vietti muualla, ja kun lämpeni hän meni Veklahteen.”*

Kaila muistelee, että Sinistö oli halunnut rakentaa pienen, n. 30 neliöisen talon. Joku, ehkä Sinistö itse, oli muurannut pilarit odottamaan hirsikehikkoa. Tässä vaiheessa hän päätti hakea Kirkkonummen kunnalta rakennuslupaa. Kunnan rakennusvalvonnassa oli päädytty siihen, että lupa heltiää, jos Sinistö purkaa kaikki siihen asti rakentamansa rakenteet. Kirkkonummen kulttuurisihteeri Maaret Eloranta ja Kaila reagoivat vaatimuksiin, ja lopulta kunta antoi Sinistölle luvan rakentaa ilman purkuvaatimuksia. Unelma talviasuttavasta kodista kuitenkin jäi. Sinistön jo kuoltua joukko aktiiveja yritti pitää aluetta kunnossa.

Erkki Pirtola kirjoittaa: *“Ajan patinoimat rakennukset maatuvat pian, kun niiden luoja ja kunnostaja on poissa. ITE-luomukset ovat taloveistoksia, kuten korkeuksiin kuusten välistä nouseva temppeli.”*
(Pirtola. *Voima-lehti*. 9/2009)

Myöhemmin tontit myytiin, mutta rauniot ovat alueella edelleen näkyvissä. Sinistö rakensi villisti ilman, että kukaan puuttui siihen. Hän herätti jopa antipatiaa sodan jälkeisessä Suomessa, jossa muovin ja kyllästetyn puun käyttö oli suosiossa. Pyöräilevää ja toisinajattelevaa Sinistöä kummeksuttiin.

“Rakennusviranomaisten uhkauksen jälkeen kunta rinnasti Sinistön teokset rakennuksiin, kun taas Elis painotti niiden olevan taideteoksia,” Kaila kertoo.

Elis Sinistön temppeli ja kaatuneita mehiläispesiä. 2019. Kuva: Vilma Määttänen

Elis Sinistön Villa Mehu. 2019. Kuva: Vilma Määttänen

Koen Elis Sinistön Villa Mehun tarinassa paljon yhteneväisyyksiä *Liikkuvan Linnan* kanssa. Kokonaisvaltainen, vaihtoehtoinenkin elämäntapa sekä oman estetiikan luominen improvisoiden tuntuvat *Liikkuvan Linnan* ja Villa Mehun kehityskulkuja yhdistäviltä tekijöiltä.

Elis Sinistö kertoo Erkki Pirtolan haastattelemana: *“Minä koitan provosoida onnellisuutta ja iloisuutta ja riemua!” “Ihmisen täytyy joka päivä keinua, tanssia ja seisoa päällään!” “Olla niinkuin ei oliskaan, minä en omista mitään, mutta luonto omistaa minut”* Sinistö sanoo. (Pirtola. Voima-lehti. 2012.)

Elis Sinistön Villa Mehu. 2019. Kuva: PerViktor Hjalmarsson

Liikkuvan Linnan kehityksessä ajankäyttö on myös ollut oleellinen osa sen rakentumista. Halu viettää aikaa ympäröivän luonnon ja läheisten ihmisten kanssa samalla, kun antautuu luoville prosesseille ei ole itsestään selvyys, vaan vaatii sitoutumista ja halua ja uskallusta.

Vilma Määttänen. Vaunu Ruotsissa Hållsnäsissä 2011. Kuva: Tekijä

Vilma Määttänen. *Liikkuvasta Linnasta*. 2019. Kuva: PerViktor Hjalmarsson.

Vilma Määttänen. *Liikkuvasta Linnasta*. 2019. Kuva: PerViktor Hjalmarsson.

Kiinnostuin *Swimming Cities*-projektista kuullessani siitä kollegaltani v. 2014. Projektissa Callie Curry miehistöineen rakensi löydetyistä materiaalista kelluvia veistoksia, joilla he rantautuivat Venetsian taidebiennaaliin vuonna 2009. Curry (Swoon) puhui TedxBrooklyn -puheessaan siitä, kuinka säännön rikkominen, esteen siirtäminen ja luovassa hetkessä oleminen voivat luoda paljon pieniä säröjä mahdolltomalta näyttävässä maailmassa. Juuri nämä säröt synnyttävät uusia, pieniä mahdollisuuksia, jotka sitten yhdistyvät toisiinsa, jolloin niistä muodostuu suuri voima, Curry toteaa. (Curry. 2010.TEDxBrooklyn)

Olen kokenut tämän itse *Liikkuvan Linnan* rakentamisen yhteydessä varsinkin silloin, kun meille vierailemaan tullut ihminen näkee sen ensi kertaa ja astuu sen sisälle. Se, että rakennelma on luovasti tehty ja rikkoo tavanomaisia rakentamisen käytäntöjä on antanut monille toivoa sitä kohtaan, että jokaisen on mahdollista seurata omia impulssejaan ja toteuttaa omaa estetiikkaansa. Vapaasti suomennettuna: *“Niille, jotka kohtasivat veneet ensi kertaa, ne olivat muistutus siitä, että jos jokin on mahdollista kuvitella, se on myös mahdollista rakentaa”*, Curry toteaa. (Lawson. 2013. The Daily Mail.)

Hyvänä esimerkkinä suorasta tekemisestä ja paikassa olemisesta pidän Kati Sinenmaata, joka rakensi Pohjois-Pasilassa Helsingissä olevaan metsikköön

“*Kivilinnan*”. Sinenmaa kertoo olleensa kivihommissa Pasilassa jo vuodesta 1995 asti. “*Se sai alkunsa siitä että täällä mäessä sattuu oleen kiviä, tai metsikössä kiviä. Ja piti vaan kato testata, miten ison kiven pystyy niinku vierittämään. Sitten se kivien koko kasvoi siitä että...kuution kiveä ei pystynyt enää paikalleen kuljettamaan, paitsi pyöräytellä ympäri tuolla mäessä vaan.*” Sinenmaa kertoo. (Sinenmaa. *Urbaani retkeilijä* -nettisarja. 2016) *Kivilinna* on halkaisijaltaan arviolta 50 metriä ja siellä on kaariholveja, tekoaltaita, neljä metriä syvä kellari ja jopa Sinenmaan leikkisästi vankityrmäksi nimeämä paikka – aivan kuten keskiaikaisissa linnoissakin. Kivimuurit ovat osin yli kolmemetrisiä. (Sinenmaa. *Deep Helsinki*, nettijulkaisu. 24.1.2019)

Sinenmaan pitkäjänteinen oleminen ja tekeminen paikassa on tehnyt vaikutuksen moniin helsinkiläisiin. On kaunista ja havahduttavaa nähdä, miten yhden ihmisen halu luoda ja usko tekemiseen voi koskettaa ja inspiroida niin monia.

MITEN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

Vielä on epäselvää, mitä *Liikkuvalla Linnalla* käy.

Selvitämme parhaillaan sen tulevaisuudennäkymiä ja olemassaolon mahdollisuuksia yhteistyössä rakennusvalvonnan kanssa.

Tapahtumien ja kohtaamispaikkojen luominen itseä lähelle ja taiteen tuominen kaupungista maaseudulle motivoivat minua juuri nyt erityisesti.

Keväällä 2019 olin Umeån taidekorkeakoulun järjestämällä Kuno-kurssilla Abiskossa Pohjois-Ruotsissa. Käsittelimme siellä mm. tutkijoiden ja taiteilijoiden välistä yhteistyötä, ilmastonmuutosta, tarinankerronnan tärkeyttä tieteestä kommunikoitaessa, sekä jaoimme kokemuksiamme taiteilijuudesta ilmastonmuutokseen liittyen.

Ihmisten tuominen yhteen ja keskustelun ylläpitäminen, siltojen luominen taiteilijoiden välille ja yhteistyö erilaisten toimijoiden, myös ei-inhimillisten, kanssa tuntuu motivoivalta suunnalta jatkaa taiteen parissa.

Taiteellista opinnäytettä tehdessäni etsin tietoa *Liikkuvaa Linnaa* muistuttavista ilmiöistä. Näitä olivat esimerkiksi Elis Sinistön *Villa Mehu*, Lars Vilksin *Nimis*, ja Kati Sinenmaan *Pasilan Kivilinna*. Näen nämä yrityksinä lähestyä maailmassa olemista eri tavalla kuin byrokraattisen ajatteluprosessin kautta. Impulssin seuraaminen ja improvisointi ilman että toiminnan tarkoituksena on tuottaa valmis lopputulos, on kaikissa tapauksissa johtanut lopulta törmäykseen rakennusvalvonnan ja muun suunnitelmallisuuden perustuvan yhteiskuntakoneiston kanssa.

Liikkuvassa Linnassa käytyjen keskustelujen kautta olemme yhtä mieltä siitä että olemme paradigma siirtymän edessä, sillä totuttu tapamme ajatella ja ratkaista asioita on osittain johtanut yhteiskuntamme näihin vaikeuksiin joissa tällä hetkellä olemme.

POHDINTAA LOPUKSI

Ajattelen maalausta. Minulle se on ennen kaikkea materiaa. Maalaus pohjien valmistaminen on aikaa vievä, aistillinen prosessi. Puu tuoksuu kun sahaan sen sirkkelisahalla oikean muotoiseksi. Sahan ääni vihloo korvia ja pöly lentää. Leikkaan puut mekaanisella kulmaleikkurilla oikean pituisiksi. Niitä on paljon ja kehoni väsy raskaan koneen polkemisesta. Paineilmaniittipistoolin tärinä ja raivoisa ääni tunkeutuvat kehooni kuin niitit painuessaan pellavakankaan läpi kiilapuihin. Liivatteen imelä haju vie huomioni kun lämmitän sen oikean lämpöiseksi. Seuraan hidasta liikettä, jonka pellavakangas tekee pingottuessaan liivatteen vaikutuksesta jämpiksi pinnaksi.

Maalaus pohjia valmistaessa mietin tulevia maalauksia. Ne ovat vielä kaukana, saavuttamattomissa. Niistä on olemassa vain pieni enne, hento vivahdus kirkkaan keltaisesta tunkkaisempien, maanläheisten ruskeiden keskellä. Tiedän kuitenkin missä haluan maalata. Paikkaan on helpompi sitoa maailmankatsomusta ja poliittisia ja yhteiskunnallisia valintoja kuin maalaukseen itseensä. Ellei sitten materia voi olla poliittista? Ja onhan se. Materiaa on kaikkialla ja olen sitä itsekkin. Se on siis äärimmäisen poliittista. Tahdon maalata, sillä voin kietoa maalauksen ymmärrykseeni käsieni ja aistieni kautta. Maalaus haisee.

Kotona on sotkuista, kaikki ympärilläni vaatii minulta korjaamista, siivoamista, paikkaamista, läsnäoloa ja ylläpitoa. Päätän silti maalata. Se tuntuu väkevältä vastakohtalta sille, mitä kuuluisi tehdä. Raju pysähdys silloin, kun kuuluisi jatkaa arkista toimintaa. Voinko kutsua maalaamista vastarinnan muodoksi? Se ei tuota voittoa, eikä sitä välttämättä kukaan edes huomaa. Minulta vaatii kuitenkin ponnisteluja raivata tilaa maalaamiselle kun kaikki muu on kaatumassa päälle. Toimin oman järkeni vastaisesti ja vapautan tilaa mahdollisuuksille, joista hetki sitten en ollut tietoinen. Minussa ja lähiympäristössäni tapahtuu jotakin. Syntyy maalaus, jota äsken ei vielä ollut. Tiskivuori pysyy ennallaan, koskemattomana.

Mierle Laderman Ukelesin *Manifesto for maintenance art 69!* syntyi hänen saatuaan ensimmäisen lapsensa. Ukeles pohtii mm. taiteilijuutta ja vanhemmuutta yhteiskunnassa, joka arvottaa jatkuvaa kehitystä ja väheksyy ylläpitämistä. Ukeles käsittelee teoksissaan myös ympäristöön ja luokkasortoon liittyvää tematiikkaa. (Tavecchia. Reviewes. 2017.)

Itselleni on ollut kiinnostavaa lukea Ukelesin ajatuksia äitiydestä ja taiteilijuudesta. Sen sijaan, että pyrkisi taistelemaan pysyäkseen miestaiteilijoiden luomassa,

yksilöitä yhteisön sijasta arvostavassa taiteilijan roolissa, Ukeles luo oman raamin sille, mitä taiteilijuus hänen tilanteessaan on ja avaa sen kautta uusia tapoja toteuttaa kuvaansa taiteesta.

Kun päätän maalata, päätöksen hetkellä tunnen liikkuvani nautinnon ja velvollisuuksien rajalla. Irrottaudun asioista, joita minun arkijärjellä ajateltuna "kuuluisi" tehdä. Olen väsynyt ja kaipaen omaa aikaa. Miksi en vain tekisi jotakin, mikä tuntuisi helpolta?

Maalaustarvikkeiden esille ottaminen ja järjestely tuntuvat haastavalta ja turhauttavan aikaa vievältä toiminnalta. Sitten edessäni on tyhjä pohja. Kaikki on valmiina ja odottaa minua. Käsitykseni ajasta muuttuu, olemukseni rauhoittuu. Kaikki mihin katson, huokuu merkityksiä. En näe enää esineitä ja asioita, vaan värejä ja sävyjä, välimatkoja esineiden välillä. Tämä tuottaa syvän merkityksellisyyden kokemuksen.

Katson maalausta, kuvaa joka syntyi juuri. Täyteläinen, keskittynyt läsnäolon hetki on lopuillaan, olen uupunut ja tyytyväinen. Huomaan toimivani hieman hitaammin kuin aiemmin, viipyilen vielä hetken ja vain katson maalausta tekemättä mitään. Mitä seuraavaksi? Toisenlainen oleminen alkaa. Nyt minun on asetettava maalaus johonkin, löydettävä sille paikka ja säilöttävä se. Se ei tunnu läheskään yhtä merkittävältä kuin se, mitä juuri äsken tapahtui, kun olin maalauksen sisällä. Nyt päästän siitä irti ja jatkan arkiaskareitani.

Asun perheeni kanssa vaunussa. Se on poliittinen, maailmankatsomuksellinen ja taiteellinen valinta. Se on raami, jonka sisällä taiteellinen työskentelyni tapahtuu. Sen sisällä tapahtuu myös suurin osa elämästäni, keskusteluista, päätöksenteosta ja kohtaamisista. Ajatteluni tapahtuu käytännön ratkaisujen kautta ja niiden lomassa. Moni yksityiskohta elämänvalinnoissani ja taiteellisessa työskentelyssäni jää sanallistamatta, vaille huomiota. Jokainen yksityiskohta on kuitenkin täynnä merkityksiä ja oleellinen osa kokonaisuutta.

Taide ei kuitenkaan ole minulle ensisijaisesti poliittinen väline kapitalismia vastaan, mutta se toimii usein huomaamattani siinä roolissa. Taiteellinen työskentelyni on usein toimintaa, joka ulkoa päin katsottuna näyttää aivan turhanpäiväiseltä ja epätehokkaalta. Tämä itsessään luo uutta arvojärjestelmää, joka toimii vastakohtana kapitalistiselle ajattelulle. Kun pidän toimintani elossa ja harjoitan sitä silloinkin, kun se tuntuu järjen vastaiselta, toimin sellaisen elämän puolesta, jossa asioiden arvo ei määriy niiden tuottavuuden perusteella.

Maalaan kasvihuoneessa. Lapseni pysähtyy tarkastelemaan maalausta. Hän kommentoi näkemäänsä ja vertaa sitä pellon takana siintävään metsänreunaan. Pienen hetken katselemme yhdessä avonaisesta ovesta näkyvää peltomaisemaa.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Andersson. 2014. *WOW Åsikter om Finländsk arkitektur*. Helsinki: Schildts & Söderström. 9.
- Ball. 2001. *Kirkas maa, Miten värit syntyivät*. Englanninkielisestä alkuteoksesta *BRIGHT EARTH The Invention of Colour* suomentanut Kimmo Pietiläinen. Helsinki: Terra Cognita, 2003. 66.
- Bourriaud.1998. *Relationaesthetics*. Dijon,France:LesPresseDuReel. 13,14. Brand. 1994. *How Buildings Learn*. New York: Viking press. 2, *acknowledgments vi*
- Curry, TEDxBrooklyn 2010. https://www.youtube.com/watch?v=5298KZuW_JE [Haettu 26.6.2019]
- Ekstrand. 1998. *Varge människa en konstnär*. Nørhaven A/S Danmark: Bokforlaget Korpen. 2001. Göteborg. 39.
- Fritz, Kullaliv, julkaistu 30.7.2018
<http://www.kullaliv.se/se/aktuellt/lars-vilks-om-nimis-som-fyller-38-ar-idag/> [Haettu 10.7.2019]
- Hundertwasser, Mouldiness Manifesto against Rationalism in Architecture. 1958/1959/1964.
<http://www.hundertwasser.at/english/texts/philosophy/verschimmelungsmanifest.php> [Haettu 25.6.2019]
- Kantonen, *Haircut*, 1992–2011.
http://www.kantonenart.com/kantaset_web_eng/kantonen_eng/installaatiot/hiustenleikkaus/index.html [haettu 25.6.2019]
- Laderman Ukeles, *Manifesto For Maintenance art 1969!*
- Lawson, 2013. The Daily Mail.
<https://www.dailymail.co.uk/news/article-2301270/What-load-junk-The-boats-built-scrap-sailed-Slovenia-Venice.html> [haettu 26.6.2019]
- Macnaughtan, Posted in Public Exhibition
Excerpted from the *documenta 14: Daybook*
<https://www.documenta14.de/en/artists/13516/aboubakar-fofana> [haettu 25.6.2019]
- McCausland, 2019. <https://onyamccausland.com/helsinki/> [haettu 25.6.2019]
- Pirtola, *Voima-lehti*. 9/2009
<https://voima.fi/blog/arkisto-voima/httpwww-voima-ficontentviewfull919/> [Haettu 10.07.19]
- Pirtola, *Voima-lehti*. 2012. <https://voima.fi/artikkeli/2012/erkki-pirtola-esittaa-elis-sinisto/>
[Haettu 19.6.2019]
- Sinenmaa, *Urbaani retkeilijä- nettisarja*. Julkaistu 22.6.2016
<https://www.youtube.com/watch?v=xun6z1ZOPvk> [haettu 15.7.2019]
- Sinenmaa, *Deep Helsinki*. Julkaistu 24.1.2019.
<https://www.deephelsinki.fi/pasilan-kivilinna-synty-sisulla/>[haettu 15.7.2019]
- Tavecchia, 2017. Reviews, Mierle Laderman Ukeles “Maintenance Art” at Queens Museum, New York
<http://moussemagazine.it/mierle-laderman-ukeles-maintenance-art-queens-museum-new-york/>
[Haettu 25.6.2019]